

Світ дитячих бібліотек

Українська асоціація
працівників бібліотек для дітей

№ 3 (35)
2010

Національна бібліотека України
для дітей

Щоквартальний науково-методичний журнал

У номері:

Слово головного редактора

А. Кобзаренко

«Крим — 2010»: Вивчаємо. Плануємо. Впроваджуємо 2

Кращі з кращих

В. Русакова

Мое життя — моя бібліотека, або Все життя поруч з книгою 4

О. Приходько

Професійний розвиток бібліотекарів у форматі
інноваційно-методичного забезпечення 7

Т. Третяк

Шляхи оптимізації інформаційних послуг в ЦМБД ім. І.Ф. Торубари 9

С. Міщенко

Обдаровані діти — майбутнє України 10

Т. Сіренко

Для вас завжди відкриті і наші двері, і серця 11

Т. Конова

Люби і знай свій край 13

Л. Карпенко

Збереження бібліотечних фондів: проблеми і завдання номер один 15

Н. Рубанова

Виховання екологічної свідомості і культури 16

О. Гордій

Книга — вікно у світ 17

Г. Курінна

35 років на службі книзі 18

Сторінка методиста

А. Бардашевська

Пріоритети методичної діяльності 19

Новини з регіонів

В. Косоногова

Львівська обласна бібліотека для дітей: новітня історія 2000–2009 рр 21

Е. Огар

Гасло «Час читати!» — наукову підтримку 25

Відкриття. Нововведення. Досвід

О. Розміровська

Літературно-краснознавчий квест, або Як козаки до Херсона повернулися 27

О. Лучинська

Вклоняємось великим тим рокам 29

Н. Сальникова

Рубежі слави 30

О. Лепілка

Цей чарівний світ дитинства 31

Наші ювіляри

Щаслива доля на бібліотечній ниві 32

«Крим — 2010»: Вивчаємо. Плануємо. Впроваджуємо

Бібліотека — це живий організм, що постійно розвивається, потребує змін і нововведень, впровадження нових інноваційних форм роботи. Дізнатися, чим живуть колеги-бібліотекарі, правильно визначити пріоритети подальшого вдосконалення діяльності та шляхи реалізації наміченого, оцінити пройдений шлях, заявити про себе нам допомагають професійні зібрання, творчі зустрічі, обмін думками.

Одним із самих крупних та авторитетних міжнародних зібрань у світовій бібліотечно-інформаційній професійній сфері стала щорічна Кримська міжнародна конференція. Сьогодні вона є точкою відліку, стартом нової стратегії розвитку бібліотек, музеїв, архівів, книговидавничих та книготорговельних організацій, відкритою дискусійною площадкою, що дозволяє ефективно взає-

модіяти багатьом країнам, спільно виявляти першочергові потреби та мобілізувати необхідні ресурси для їх реалізації.

На конференції «Крим — 2010» особливий акцент було зроблено на проблематику відкритого доступу та відкритих архівів інформації; програму та мережеву інтеграцію інформаційних і бібліотечних ресурсів; роль Інтернету в трансформації бібліотечно-інформаційного обслуговування; роботу бібліотек в умовах дії законів про охорону авторських прав; роль бібліотек у розвитку читання та у підвищенні рівня інформаційної культури і збереженні культурної спадщини.

Цьогорічна конференція гостинно зібрала майже 1200 делегатів з 28 країн. У рамках професійної програми проведено 65 заходів, у т. ч.: засідання 15 постійно діючих секцій, семінари, «круглі столи», презентації нових видань та проєктів; конкурс відеофільмів «Все про бібліотеки, в бібліотеках та для бібліотек»; інтелектуальну гру «Що? Де? Коли? в бібліотечному, книжковому та видавничому просторі». Ключовим моментом конференції стала ювілейна десята щорічна доповідь професора Я.Л. Шрайберга «Перше десятиріччя інформаційного століття: вплив інформаційно-електронного середовища на роль та позицію бібліотек в суспільстві, що розвивається». Особливо яскраво в цьому році прозвучали спеціальні програми корпорації «Електронний архів» («Соціальні інтернет-проєкти») та ДПНТБ Росії («В бібліотеці зустрілись книги та пісні»), присвячені 65-річчю Перемоги. Успішною стала проведена вперше інтелектуально-дискусійна дуель «К бар'єру!» (за схемою відомої телепередачі В.Р. Соловйова). «Дуелянти» — російські вчені-бібліотекознавці Ю.М. Столяров та А.І. Земсков висловлювали свої думки та відстоювали свої погляди щодо тлумачення і використання у бібліотечній практиці професійної термінології (електронний документ, електронна інформація тощо). Емоційно яскравим був виступ у рамках спеціальної програми «Людина і космос» льотчика-космонавта, людини-легенди, двічі Героя Радянського Союзу Георгія Михайловича Гречка, після якого всі учасники конференції одностайно присвоїли йому почесне звання «Кращий доповідач».

Сучасна ситуація потребує від бібліотек розширення спектру своїх послуг та кола обслугованих користувачів, розвитку соціокультурної, соціореабілітаційної діяльності, входження в загальну державну та регіональну культурну політику. Тож неабиякий інтерес викликала спеціальна програма «Українська бібліотечна асоціація: 15 років лідерства в бібліотечно-інформаційній сфері», якою було передбачено розгляд сучасних тенденцій у розвитку бібліотек України та Програми УБА з адвокати — інноваційної технології просування бібліотек на 2010–2014 рр. З ініціативи членів УБА на відкритті відбувся танцювальний флеш-моб «Користуйся каталогом і не забувай про бази даних», який згуртував українську делегацію та інших учасників конференції. До 10-ої річниці програми

«Американські куточки», яка знайшла широке розповсюдження в бібліотеках України, цікаво пройшли спеціальні заходи в рамках програми «Американські куточки на Кримській конференції».

Різноманітною за тематикою та формами проведення була постійно діюча секція дитячих і шкільних бібліотек «Проблеми читання та інформаційної грамотності дітей та юнацтва». Великий інтерес викликав проблемний семінар «Як пов'язані дитяча бібліотека, інформаційна грамотність та нові освітні стандарти?», на якому піднімалися актуальні питання взаємодії школи, дитячої та шкільної бібліотек. На подіум-дискусії «Фільтрація інформації: за та проти», де розглядалися питання доступу дітей до Інтернет-ресурсів, їх якості та представлення в мережі, кожний з учасників міг не лише висловлювати свої думки, а й посперечатися з опонентами. В рамках секції відбулися проблемний «круглий стіл» «Бібліотечне обслуговування незрячих дітей», майстер-клас «Місто в темноті»: нежартівлива гра в дитячій бібліотеці та семінар «Розширення кола користувачів бібліотек для сліпих: тенденції та перспективи». В ході їх проведення розглядалися питання соціалізації дітей з обмеженими можливостями та виховання толерантного ставлення до дітей з особливими потребами. Під час ознайомлення з досвідом роботи російських і зарубіжних колег з незрячими дітьми були підняті проблеми інформаційної підтримки процесів навчання та виховання незрячих дітей, створення саморобних тактильних книжок, впровадження в практику роботи інформаційних технологій, в тому числі використання стандарту Дейзі для запису «книг, що говорять». Конструктивно пройшов «круглий стіл» «Інформаційні ресурси бібліотек екологічній науці та освіті», проведений спільно з секцією «Екологічна інформація та екологічна культура», на якому визначалися нові тенденції у роботі бібліотек в галузі надання екологічної інформації населенню. Досить цікаво у рамках презентації «Крим» рік за роком: що виросло?» було представлено результати спільної співпраці на попередніх конференціях, а саме: електронний диск «Сайты библиотек, обслуживающих детей: создание и поддержка», що містить рекомендації, окреслені на конференції «Крим — 2009» і доопрацьовані добровільною робочою групою провідних фахівців України і Росії, та перші книжки з серії «Школьная библиотека XXI век» видавництва «Профессия» («Развитие информационной культуры детей в школьных и детских библиотеках» О.К. Громовой, «Школьные библиотеки в информационно-образовательной среде» О.В. Ивановой та практичний посібник «Управление библиотекой/медиатекой гимназии»), тематику яких було запозичено з засідань дитячої секції минулих років.

На жаль, через фінансові проблеми на форумі було мало представників бібліотек України для дітей. Цього року в роботі конференції взяли участь фахівці з Національної бібліотеки України для дітей, Кримської республіканської дитячої бібліотеки ім. В.Н. Орлова, Київської та Миколаївської обласних бібліотек для дітей, центральних міських бібліотек Миколаєва та Севастополя. В виголошених ними шести доповідях розглядалися питання корпоративної взаємодії бібліотек для дітей (А. Кобзаренко, Н. Дзюба), якості сайтів публічних бібліотек України (І. Торлін), залучення дітей до читання (Я. Бондаренко, І. Базиленко, О. Романченко), діяльності літературних музеїв в бібліотеках (С. Капранова), пропаганди надбань світової культури (Н. Аносова).

Конференція завершилася, та питання, що на ній розглядалися, потребують подальшого вивчення і впровадження в практику роботи наших бібліотек. Сподіваємося, що в наступному році ми зможемо більше розповісти про створення та функціонування електронних бібліотек, плідну діяльність корпоративних бібліотечно-інформаційних систем, впровадження якісних віртуальних сервісів для користувачів-дітей, функціонування змістовних бібліотечних сайтів та блогів, про взаємодію бібліотеки і школи, громади та влади.

Попереду нові проекти та програми, нові форми і методи роботи — і все це для єдиної мети: залучити дітей до книги, до читання, до бібліотеки, до знань.

Президент Української асоціації
працівників бібліотек для дітей

Анастасія Кобзаренко

Валентина Русакова,

директор централізованої бібліотечної системи для дітей м. Кременчук

Моє життя — моя бібліотека, або Все життя поруч з книгою

Найяскравіші спогади, які залишаються з нами назавжди, родом з дитинства. І саме вони формують наші подальші життєві кредо і світогляд. Я пам'ятаю свої перші враження від відвідин дитячої бібліотеки в моєму дитинстві. Мені було 12 років. Відтоді я чітко усвідомила, що бібліотека в моєму житті буде займати чільне місце.

Мій рідний Кременчук, в якому я прожила все своє свідоме життя, — місто обласного підпорядкування, культурний і промисловий центр Придніпров'я з населенням майже 230 тисяч чоловік, з них 35 тисяч дітей віком до 15 років. Опікуються ними 32 загальноосвітні школи, понад 40 дитячих садків, багато закладів позашкільної освіти, 20 публічних бібліотек, понад 10 клубних закладів, 4 музичні і художні школи. Активну участь у формуванні соціально-культурного середовища міста бере і наша централізована бібліотечна система для дітей. Я працюю в системі з першого дня централізації — з січня 1974 року. Спочатку займала посаду методиста, потім — заступника директора по роботі з читачами, а з грудня 1983 року стала її директором. На моїх очах і з моєю безпосередньою участю відбувся складний процес її становлення.

Звичайно, кожна бібліотека є носієм певних традицій. Нашим завданням було збереження створеного в попередні роки, дбайливе ставлення до своєї історії. А почалося все в далекому 1947 році... Розруха, повоєнна відбудова. Молода та енергійна Галина Сирота створює першу самостійну бібліотеку для дітей. Маленьке приміщення, невеличкий бібліотечний фонд, подарований небайдужими мешканцями міста. Але молоде завзяття та ентузіазм Галини Сироти допоміг їй зробити бібліотеку вогнищем культури для дітей міста, досягти певних успіхів у залученні читачів, відкрити нові бібліотеки в місті, здобути повагу і визнання в місті і в Україні. Галина Якимівна була моїм вчителем як бібліотекар-професіонал, так і керівник — мудрий і наполегливий в досягненні успіхів в організації бібліотечно-бібліографічного обслуговування дитячого населення міста. На початок централізації Галина Якимівна за значний вклад в розвиток бібліотечної справи була нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора, здобула звання заслуженого працівника культури, а централізована бібліотечна система для дітей була визнана «закладом відмінного бібліотечного обслуговування».

Накопичений бібліотечний досвід став фундаментом для подальшого функціонування в новому соціокультурному просторі, а ретельне вивчення сучасного науково-практичного матеріалу, вітчизняного та зарубіжного досвіду допомогло у виборі пріоритетів та орієнтирів бібліотечно-інформаційної діяльності. Приєднавшись до процесу модернізації сучасної бібліотечної справи, ми стали на шлях інноваційного розвитку і своїм основним завданням вважаємо створення рівних умов доступу кожної дитини до послуг дитячих бібліотек.

Сьогодні наша ЦБС складається з 8 бібліотек-філій і разом з ЦМДБ обслуговує понад 40 тисяч читачів. Кожна з бібліотек має свої традиції, новації, індивідуальність і пропонує комфортне бібліотечне середовище, широке коло інформаційних, комунікативних, сервісних безкоштовних бібліотечних послуг. Для дітей тут творчо працюють різноманітні літературні і музичні клуби, гуртки, театри ляльок, які забезпечують змістовне інтелектуально-пізнавальне дозвілля і розвиток творчих нахилів і здібностей дітей і підлітків.

Хочу кількома словами згадати далекі 90-ті роки. Проголошення незалежності України дало і нам великий поштовх до творчості і прояву активної життєвої та професійної позиції. Спільно з засобами масової інформації міста ми активно проводили багатоаспектну рекламну акцію з метою привернення владних структур і суспільства до проблем дитячих книгозбірень, що дало змогу зберегти і мережу дитячих бібліотек, і весь бібліотечний колектив. В цей же час у бібліотеці реалізовано низку нововведень: створено сектор народознавства, сектор реклами книги і видовищних заходів, відділ інновацій і бібліотечного маркетингу; розпочалася робота з профілювання бібліотек-філій та активне впровадження різноманітних тематичних комплексно-цільових програм.

Закріплюючи основні функції дитячої бібліотеки — інформаційну, культурну, освітню, виховну, соціальну, дозвільну, ми використовуємо різноманітні проекти на усіх ділянках бібліотечної роботи. Серед них, на нашу думку, заслуговують на увагу такі авторські програми, як: «Бібліотека і читач» (вивчення і прогнозування потреб користувачів у бібліотечно-інформаційних послугах), «Бібліотека — родині» (відродження традицій родинного читання, створення інформаційного комфорту для сім'ї), «Читання — віконце у світ» і «До книги, до світла, до знань» (програми на підтримку і розвиток читання), «Ти у світі не один» (інформаційна, культурно-освітня, соціально-психологічна підтримка дітей з обмеженими фізичними можливостями), «Добрі серця — це сади, добрі справи — плоди» (виховання толерантності, моральне виховання). Ці та інші цільові програми спрямовуються на громадянсько-патріотичне, правове, духовно-моральне, екологічне виховання і формування здорового способу життя наших читачів.

Для реклами книги і бібліотек системи, піднесення престижу читання і професії бібліотекаря проводимо день відкритих дверей, день читача, день бібліотеки, день відділу, а також такі іміджеві акції, як день сімейного відпо-

чинку, день читаючої родини, бенефіси читаючої родини і читача, свято читання, організовуємо творчі виставки дітей «Читацькі уподобання та таланти твоїх ровесників», «Про що я читаю і чим захоплююся», «Літературне досє читача», «Моя золота полиця», «Читання — найкраще навчання», «Я читаю і маюю», презентуємо творчі роботи окремих читачів «Моє життя — найкраща мить», «Моє хобі», «Я і моє захоплення», «Я — дитятко сонця», влаштовуємо авторські виставки бібліотекарів різнопланової тематики, дбаємо про наочну рекламну продукцію: фірмовий знак, логотип і слоган бібліотеки, інформаційно-рекламні буклети про бібліотеку та її послуги, рекламні листівки, пам'ятки, календарні плани проведення масових заходів тощо. У вітринах ЦМДБ ім. І.Ф. Торубари оформлюємо яскраві книжкові виставки до знаменних і ювілейних дат, виставки робіт дитячої творчості, фотовиставки. Варто підкреслити, що згадані вище заходи ми організовуємо спільно з будинком дитячої та юнацької творчості, об'єднанням дитячих та юнацьких клубів, центром соціальних служб для сім'ї та молоді, центром соціальної реабілітації дітей-інвалідів, Благодійним фондом «Кращі зміни».

Один із пріоритетних напрямів роботи нашої ЦБС для дітей — підвищення ролі бібліотеки в інформаційному забезпеченні культурно-освітньої та виховної сфери загальноосвітньої школи. З метою сприяння освіті, самоосвіті, діловому читанню учнів розширили коло бібліотечних послуг: надаємо допомогу у написанні реферату, складанні конспекту, плану, організації тематичних картотек тощо.

Важливою місією бібліотек є виявлення та підтримка дітей, що потребують особливої уваги. Для ефективнішої роботи у цьому напрямі ми впроваджуємо комплексну систему послуг нового рівня: створюємо належні умови для забезпечення інформаційного сервісу та творчого розвитку обдарованих дітей; організовуємо цільове бібліотечно-бібліографічне обслуговування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з обмеженими фізичними можливостями; забезпечуємо доступ дітей, які перебувають на території України без законних представників, та дітей-біженців до інформаційних ресурсів бібліотек, надаючи їм усі бібліотечні послуги.

Творчо і з вигадкою ставимося до формування комфортного бібліотечного оточення і підтримання позитивного іміджу кожної бібліотеки і системи взагалі. Для цього у структурних підрозділах бібліотек виділено функціональні зони: довідково-інформаційні, громадянсько-патріотичні, духовно-естетичні, краєзнавчі, екологічні, інтелектуального відпочинку, пізнавально-ігрові і т.п.

Перспективним напрямом розвитку нашої діяльності ми вважаємо збагачення форм бібліотечної роботи з родинами юних читачів. З метою створення інформаційного комфорту для сім'ї, організації сімейного читання, спільної творчої роботи бібліотеки і родини, популяризації традицій української сім'ї і моральних сімейних цінностей організовано зони сімейного читання «Читаємо всією родиною». Більшість бібліотек системи прагнуть бути «бібліотеками родинного читання». Нині послугами дитячих бібліотек користуються майже 300 родин.

Особлива увага приділяється залученню читачів до участі в міжнародних, всеукраїнських, обласних та міських конкурсах дитячої творчості, на яких вони здобувають нагороди. Так, у другому турі обласного етапу Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Моя мала Батьків-

щина» наші читачі зайняли п'яте та шосте місця у номінації «Виготовлення книги-саморобки» і були відзначені грамотами управління культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації, а центральна міська дитяча бібліотека ім. І.Ф. Торубари у номінації «Оцінка роботи бібліотек» отримала грамоту за перше місце та цінний подарунок. Творчі та дослідницькі роботи наших читачів на обласному конкурсі дитячої творчості до 70-річчя утворення Полтавської області «Славетні імена Полтавщини» посіли перше місце у номінації «Дослідження маловідомих сторінок біографії видатних земляків та цікавих фактів з їхнього життя і творчості» і третє — у номінації «Поетичні та прозові твори про видатних полтавців». Відзначилися наші діти на виставці-конкурсі декоративно-прикладного мистецтва «Цей чарівний світ!» до Міжнародного дня захисту дітей, який ми організували спільно з Благодійним фондом «Джерело Дніпра». 30 читачів бібліотек системи стали учасниками II-го регіонального туру Міжнародного конкурсу дитячого малюнка «Збережемо довкілля України», проведеного під егідою ЮНЕП (м. Женева, Швейцарія), а 6 з них увійшли у двадцятку кращих. Організатор цього конкурсу — Полтавське обласне відділення Міжнародного благодійного фонду «Гармонія» нагородило читачів-учасників цього туру конкурсу грамотами та подарунками. На фестивалі районних і міських бібліотек для дітей «Ми пізнаємо Європу» (організатор — Полтавська обласна бібліотека для дітей ім. Панаса Мирного) була представлена творча робота ЦМДБ ім. І.Ф. Торубари — макет бібліотечної виставки «Данія — країна краси, туманів і мрій» та письмовий бібліографічний огляд до виставки. За оцінками журі фестивалю ця робота зайняла друге місце, її автори отримали в подарунок DVD-плеєр.

Значну роль у нашій діяльності відіграє популяризація кращих творів літератури і мистецтва, сприяння формуванню у читачів художніх та естетичних смаків. З метою підвищення рівня пізнавальної і емоційної активності дітей, попиту на художню, науково-пізнавальну, довідкову літературу та посилення її сприйняття активно використовуємо інноваційні форми масової роботи: презентації книги, літературні портрети, аукціони, мандрівки, поетичні альбоми, вечори запитань і відповідей, екологічні і валеологічні діалоги, години історичної пам'яті та ін. В середньому за рік у бібліотеках системи проводиться майже 600 культурно-просвітницьких, інтелектуально-пізнавальних і розважальних масових заходів.

На особливу увагу заслуговує краєзнавча робота бібліотек системи. Пошук краєзнавчої інформації та формування краєзнавчого фонду здійснюються за такими напрямками: історичний, народознавчий, географічний, екологічний, літературне краєзнавство, видатні люди рідного краю. Для популяризації літератури з краєзнавства й виховання підростаючого покоління на прикладах історичного минулого рідного краю в бібліотеках виділено краєзнавчі куточки і зони «Люби і знай свій рідний край», проводяться дні краєзнавства «Мій Кременчук — моя мала Вітчизна», уроки історичного краєзнавства «Події і люди в житті краю», краєзнавчі вікторини «Чи знаєш ти рідне місто?» і мандрівки «Вулицями рідного міста», вечори-вшанування «Про людей хороших, наших земляків», літературні бонди «Письменники рідного міста», літературні, мистецькі бенефіси «З любов'ю до рідного міста», презентації збірок місцевих поетів, оформлюються літературні, по-

етичні альбоми «Письменники Кременчука — дітям» тощо.

Перспективним аспектом бібліотечної діяльності ЦБС для дітей, що набуває розвитку, є встановлення і підтримання зв'язків з громадськістю, формування ділового та позитивного суспільного іміджу бібліотеки. Бібліотекарі шукають і знаходять шляхи співпраці з міським палацом культури, краєзнавчим музеєм, закладами освіти, поза-шкільними закладами, центром соціальних служб для дітей та молоді, міським центром соціальної реабілітації дітей-інвалідів, радами мікрорайонів міста, міським управлінням юстиції, громадськими організаціями та об'єднаннями. Бібліотеки підтримують творчі зв'язки з спілкою літераторів «Славутич», спілкою художників, громадською організацією «Союз Чорнобиль», спілкою воїнів-афганців. Опікуються нами і нашими читачами Всеукраїнський благодійний фонд «Джерело Дніпра», Полтавське обласне відділення Міжнародного благодійного фонду «Гармонія», Благодійний фонд «Центр «Кращі зміни».

Завдяки своїй активній і плідній діяльності, ЦБС для дітей розширює форми партнерського співробітництва, отримує спонсорську підтримку і благодійну допомогу. Число наших друзів, які сприяють розвитку дитячих бібліотек міста, з року в рік зростає. Декілька років поспіль ЦБС для дітей знаходиться під патронатом Всеукраїнського благодійного фонду «Джерело Дніпра», який придбав та подарував читачам наших бібліотек понад 5000 примірників дитячих книг. Депутат Верховної Ради України О.М. Бабаєв вже не один рік фінансово підтримує придбання дитячої літератури для філій ЦБС для дітей. Дуже приємно, що в особі депутата міської ради М.К. Черниша — директора автоскладального заводу дитячі бібліотеки мають свого піклувальника, який неодноразово надавав цільові кошти для закупівлі дитячих книжок.

Важливою складовою іміджевої політики є і співробітництво з засобами масової інформації. На жаль, сьогодні газети менше уваги приділяють роботі бібліотек, але ми, маючи добре налагоджені ділові контакти з журналістами, намагаємося якомога більше розповідати про свою діяльність, досягнення і проблеми, про успіхи наших читачів, про книгу і читання на сторінках місцевої і обласної преси.

Відомо, що публічні бібліотеки, зокрема бібліотеки для дітей, є соціокультурними центрами громади і виконують найважливіші комунікативні та інформаційні функції. Діяльність сучасної публічної бібліотеки характеризується переходом від режиму функціонування до режиму розвитку у форматі нових вимог суспільства. Регіональні галузеві проекти, що підтримуються місцевими та обласними органами влади, мають стати реальною можливістю трансформації дитячої бібліотеки в інтелектуальний, соціокультурний інститут, місце інформаційного та духовного спілкування.

У 2010 році ЦБС для дітей підготувала та надала свої пропозиції до проекту обласної Програми розвитку культури та мистецтва на 2011–2015 роки. Щорічно ми надаємо свої пропозиції до розробки проектів програм економічного та соціального розвитку міста, але їх реалізація залишається поки що тільки на папері.

Розповідаючи про діяльність нашої системи і знаючи роботу своїх колег з інших бібліотек, я не можу не наголосити на тих нагальних проблемах, які заважають галузі роз-

виватися прискореними темпами. Перш за все, це недостатнє фінансування, що породжує критичний стан матеріально-технічної бази. З сумом переглядаю фотографії бібліотеки м. Хельсінкі у Фінляндії двадцятирічної давності, зроблені подругою, і пригадую, як думала тоді: ось скоро і у нас буде так. Але, на жаль, у нас і досі залишаються застарілі стелажі, меблі, відсутні новітні засоби користування бібліотечними ресурсами, недостатньо сучасних зручностей, гарного дизайну, ігрових кімнат та багато іншого. А дуже хочеться, щоб бібліотека стала улюбленим і бажаним місцем перебування підростаючого покоління, адже все, що ми сьогодні зробимо для наших дітей, впливатиме на майбутнє країни. Саме такі якості і навички, як вміння читати, спілкуватися, слухати і розуміти, формують у дітей здатність до абстрактного мислення, толерантності, почуття впевненості в собі. Ми не маємо права втрачати можливість допомагати дітям вчитися цьому, ми повинні брати активну участь у їхньому житті з раннього віку, залучаючи до співпраці усіх зацікавлених осіб. Для більш ефективного виконання своєї місії потрібно щодня працювати не в режимі пасивного функціонування, а в режимі розвитку, на підґрунті науково-технічного, інноваційного руху. Бо тільки це дасть можливість кожній бібліотеці трансформуватися в сучасний, дієздатний, потрібний суспільству заклад культури.

Колись дуже давно мені на очі потрапив і запав у душу вислів директора бібліотеки з Маямі (США): «Не можна бути зів'ялою фіалкою і завідувати бібліотекою. Ми повинні мати харизму і вміти заявляти про себе ...». За свою багаторічну діяльність у галузі я та мої колеги навчилися це робити. Сьогодні наші бібліотеки знають у місті, цінують і люблять. Ми відповідаємо тим же. І ніколи не втомимося чекати на наших улюблених читачів — цікавих і неспокійних, допитливих і розумних, які завжди шукають і знаходять відповіді на свої запитання.

У своїй вступній статті я лише в цілому торкнулася форм і методів роботи нашої бібліотечної системи. Більш детальна інформація, яка, на мою думку, може слугувати і корисним методичним матеріалом, міститься у статтях моїх колег. Маю надію, ви гідно оціните їхню скромну, але таку благородну справу — виховання дітей. Я ж хотіла ще зазначити, що досягти успіхів стало можливим, перш за все, завдяки творчому згуртованому колективу працівників з багатим життєвим і професійним досвідом. Всі вони — мої одноплеменники, люди різного віку і особистих поглядів, які, добре усвідомлюючи місію дитячого бібліотекаря, формують світогляд високоморальних і відповідальних за майбутнє нашої країни юних українців.

Олена Приходько,
завідуюча відділом інновацій та бібліотечного маркетингу
центральної міської бібліотеки для дітей ім. І.Ф. Торубари м. Кременчук

Професійний розвиток бібліотекарів у форматі інноваційно-методичного забезпечення

Процес модернізації бібліотечної справи вносить суттєві корективи у методичну діяльність. Головна вимога, яку висуває інформаційне суспільство третього тисячоліття до усіх категорій фахівців, — здатність до професійного розвитку. На нашу думку, основною формою, що спроможна задовольнити потреби у професійному розвитку, залишається система підвищення кваліфікації. Необхідність відійти від традиційної системи професійного навчання привела до створення у ЦМБД оновленої моделі методичної служби ЦБС для дітей — відділу інновацій, бібліотечного маркетингу і методичної роботи.

Зважаючи на існуючу ситуацію, коли система безперервної освіти бібліотечних кадрів на державному рівні не працює, важливим стратегічним напрямом роботи методичної служби стає створення повноцінної системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників на місцевому рівні. На сьогодні у нас сформована і діє Програма розвитку методичної діяльності на 2008–2012 роки, яка визначає сучасну інноваційно-методичну політику ЦБС для дітей. Серед основних завдань Програми є такі, що мають безпосереднє відношення до проблеми підвищення кваліфікації, а саме: організація і підтримання системи підвищення кваліфікації; формування єдиного професійного інформаційного простору; забезпечення систематичного підвищення кваліфікації і перепідготовки бібліотечних кадрів за актуальними напрямами модернізації бібліотечної справи. Поряд з цим формується і розпочне діяти з 2011 року Програма розвитку персоналу, спрямована на професійне зростання окремих груп бібліотекарів.

Сучасна система підвищення кваліфікації повинна відповісти ряду вимог, серед яких основними є охоплення усієї сукупності фахівців різноманітними формами навчання і диференційований підхід до формування різних професійних груп. У системі методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної діяльності ЦБС для дітей використовуються традиційні та інноваційні, колективні і індивідуальні форми підвищення кваліфікації: семінари, методичні дні, презентації бібліотек і відділів, майстер-класи, творчі лабораторії, методичні читання, професійні діалоги, стажування, практикуми, бібліотечна експрес-школа. Ефективно сприяє підвищенню професійної компетентності бібліотекарів різних професійних груп проведення методичних днів. Програма цих комплексних заходів складається з окремих блоків, наприклад: ділове досвід (вивчення нових інструктивно-методичних матеріалів); бібліотека і соціальна політика держави (вивчення нових законодавчих актів); наша професія (презентації нових методичних видань, огляди професійних часописів); адреса досвіду (ознайомлення з кращим досвідом роботи окремих бібліотек і бібліотекарів з актуальних питань бібліотечно-інформаційного обслуговування). Поряд з груповими формами підвищення кваліфікації посилюється роль такої індивідуальної форми підвищення професійної компетентності, як самоосвіта бібліотекаря, що повинна стати обов'язковою. Для

забезпечення розвитку самоосвіти на належному рівні, підтримання професійного ділового і самоосвітнього читання бібліотекарів здійснено необхідні і можливі в умовах ЦБС організаційні заходи: значно розширено репертуар професійних часописів, введено індивідуальні плани самоосвіти, здійснюється аналіз професійного зростання бібліотекарів. Але головним залишається прагнення самих бібліотекарів до самовдосконалення і глибоке розуміння того, що сьогодні вже замало володіти тільки базовим набором знань, їх необхідно постійно поновлювати, набуваючи нових.

Інноваційно-методичне забезпечення діяльності бібліотек системи є одним з провідних напрямів роботи відділу інновацій, бібліотечного маркетингу і методичної роботи ЦМБД. Цілком зрозуміло, що інноваційні процеси можуть відбуватися тільки при наявності фахівців, які креативно мислять, мають творчий потенціал, бажання пізнавати нове і застосовувати його у своїй роботі. Дієвим способом, який сприяє інноваційному розвитку, є створення комплексних, різноманітних за тематикою проектів і програм. Для їх реалізації створюються мобільні команди з методистів і бібліотекарів, які мають цільове завдання, здатні нестандартно мислити, творчо співпрацювати, впроваджуючи нові форми роботи, розробляючи нові напрями і технології. Наші перші спільні проекти були спрямовані на впровадження інноваційних форм реклами книги, бібліотеки і читача (день бібліотеки, бенефіс читача, творча виставка читача, день валеологічних знань, аукціон книжкових новин і т.п.) і напрямів (формування інформаційного простору, створення бібліотечних лялькових і літературних театрів та ін.).

Одним з успішно діючих в ЦБС є проект щодо залучення фахівців різних рівнів до участі у процесах планування. Найбільш здібні завідувачі бібліотеками-філіями за умови методичного супроводження розробляють інноваційні плани і за дорученням методиста надають консультації до окремих його розділів. Існує номінація «Кращий план року», у якій переможець визначається за підсумками роботи у поточному році, а кращі бібліотеки і бібліотекарі у номінаціях «Краща бібліотека року» і «Кращий бібліотекар року» — за результатами методичного моніторингу. Із числа найбільш активних бібліотекарів сформувався клуб професійних ініціатив «Етюд» — творче об'єднання, де у неформальному оточенні під час бесіди за склянкою чаю можна отримати позитивні враження від творчого спілкування, обмінятися власними думками і знайти підтримку своїм новим задумам.

На наш погляд, професійному розвитку фахівців сприяє і така оновлена форма, як день взаємного відвідування, спілкування і обміну новітніми. Формуванню власної інноваційної бібліотечної політики значно допомагає вивчення інноваційного вітчизняного і зарубіжного досвіду. Свого часу ми ретельно вивчали інноваційний досвід роботи Миколаївської ЦБС для дітей, на базі якої проводилося очно-заочне навчання директорів і заступників директорів самостійних централізованих бібліотечних систем

для дітей. До основних показників її розвитку, в першу чергу, можна віднести високу організаційну і корпоративну культуру всього колективу — від бібліотекаря до директора. Саме цей досвід миколаївських колег і став орієнтиром для розвитку інноваційної діяльності нашої ЦБС.

Між професійним розвитком колективу і розвитком бібліотеки існує певний взаємозв'язок. Ми добре розуміємо, що гарантією ефективного розвитку бібліотеки є належне кадрове забезпечення, а також забезпечення цілеспрямованого на якісні зміни бібліотечно-інформаційного обслуговування з урахуванням об'єктивних потреб, реальних можливостей і основних її завдань. Тому на основі рекомендованої схеми річного плану роботи на поточний рік відділом інновацій та бібліотечного маркетингу, а також методичної роботи підготовлено проект річного плану для бібліотек-філій, за яким сьогодні працюють структурні підрозділи з обслуговування читачів. Відповідальне ставлення до процесу планування — одна з основних вимог до бібліотечних працівників, які беруть участь у розробці, обговоренні і затвердженні плану. Творчий підхід до складання плану дає можливість експериментувати, удосконалювати структуру окремих розділів, збагачувати зміст новими формами. Саме тому щорічно перед плануванням роботи бібліотек ЦБС ми проводимо семінар з питань планування, до якого готуємо письмову консультацію-огляд з новою інформацією про зміни у структурі річного плану, рекомендаціями до проведення загальносистемних заходів (день інформації, день періодики, день нової книги, день бібліографії, відзначення видатних подій року), темами маркетингових досліджень, переліком нових рубрик до систематичної картотеки статей тощо. Наприклад, структуру розділу «Бібліотечне обслуговування, залучення користувачів. Реклама бібліотеки» у плані роботи на 2010 рік представлено зі змінами у такому вигляді: 1. Обслуговування користувачів. 2. Індивідуальне бібліотечне обслуговування. 3. Позастаціонарне обслуговування. 4. Аналіз чисельності та складу потенційних користувачів. 5. Вивчення стану бібліотечного обслуговування. 6. Бібліотечні послуги. 7. Робота клубів і гуртків. 8. Виховання культури читання. 9. Рекламна діяльність. 10. Створення позитивного іміджу бібліотеки. 11. Формування комфортного бібліотечного середовища. 12. Діяльність бібліотеки з встановлення і підтримання зв'язків з громадськістю.

На допомогу бібліотекарям окремим виданням друкуємо «Календар знаменних і пам'ятних дат», адаптований до специфіки роботи ЦБС для дітей, який складається з основних і додаткових рубрик. Основні рубрики такі: «2010

рік визначено», «Книги — ювіляри року», «Цього року виповнюється», «Державні, міжнародні, релігійні свята і пам'ятні дні, що відзначаються в бібліотеці», «Ювілеї видатних діячів вітчизняної і світової літератури, мистецтва, науки і техніки. Знаменні події вітчизняної і світової історії. Інші видатні діячі і події». До додаткових входять рубрики: «Події і дати року в офіційних документах України», «Професійні свята, що відзначаються в Україні», «Інші державні, міжнародні, всесвітні дні». Декілька екземплярів цього видання ми обов'язково надсилаємо до міського управління культури і туризму (на їх замовлення). Великим попитом користується складений нами «Календар ...» і у бібліотекарів загальноосвітніх шкіл міста, з якими ми тісно співпрацюємо.

Важливим у плані роботи є розділ «Підвищення кваліфікації бібліотечних працівників», у якому для керівників структурних підрозділів розписано різноманітні заходи з професійної освіти, а саме:

- участь у загальносистемних заходах (семінари, методичні дні, конкурси професійної творчості);
- проведення заходів за планом професійної освіти для окремих структурних підрозділів (презентації бібліотек, творчі лабораторії, майстер-класи);
- науково-дослідницька, інноваційна, методична робота бібліотеки (проекти, програми, інноваційні форми роботи);
- фахове та особисте удосконалення (індивідуальні плани самоосвіти).

Щорічно плануючи роботу бібліотеки, ми спираємося, в першу чергу, на стратегічний план розвитку ЦБС для дітей, у якому чітко сформовано місію дитячих бібліотек міста, завдання, стратегічні цілі і шляхи їх досягнення. Основними напрямками роботи вважаємо:

- створення позитивного образу сучасної бібліотеки, в якій зацікавлене суспільство;
- формування нової єдиної інноваційної, маркетингової, соціокультурної бібліотечної політики з урахуванням тенденцій розвитку бібліотечної справи, потреб і запитів користувачів, можливостей бібліотеки;
- впровадження програмно-проектної діяльності;
- формування документального фонду, що відповідає особливостям і читацьким інтересам різних категорій користувачів;
- модернізацію матеріально-технічної бази;
- впровадження сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- формування оптимального бібліотечного середовища з метою створення належних комфортних умов для раціональної організації роботи і читачів, і працівників бібліотеки;
- створення мобільної системи професійного навчання бібліотечних кадрів, формування сучасної професійної ідеології бібліотекарів.

Сьогодні також існує і нове бачення місії інноваційно-методичної служби, яка полягає в тому, щоб активно сприяти кожній бібліотеці у досягненні нею індивідуальності і найвищого рівня розвитку. Основними ж вимогами до бібліотечного фахівця залишаються професійна мобільність, здатність до творчого вирішення професійних завдань, прагнення до постійного самовдосконалення.

Тетяна Третяк,
завідуюча відділом інформатизації і комп'ютеризації бібліотечних процесів
центральної міської бібліотеки для дітей ім. І.Ф. Торубари м. Кременчук

Шляхи оптимізації інформаційних послуг в ЦМБД ім. І.Ф. Торубари

Багато українських бібліотек досягли великих успіхів у справі комп'ютеризації бібліотечно-інформаційної діяльності. Бібліотеки для дітей через об'єктивні причини стоять ще на порозі цього процесу. І такий стан не може не турбувати. Адже в умовах сучасного інформаційного суспільства, коли кількість інформації подвоюється кожні п'ять років, доступ до неї виявляється надзвичайно складним навіть для дорослої людини. Особливо важко орієнтуватися в потоці інформації дітям.

На шляху дитини до заповітної книги — ряди ящиків з каталожними картками, формуляри, вимоги та відмови. Таке традиційне бібліотечне обслуговування відштовхує дітей своєю завантаженістю і догматизмом. Одним з реальних способів змінити ситуацію, що склалася, є прискорення процесу комп'ютеризації саме дитячих бібліотек. Це необхідно для того, щоб скоротити шлях дитини до книги і за допомогою сучасної техніки забезпечити доступ до неї, до знань, до безцінної пам'яті людства, хранителями якої є бібліотеки. Це дуже важливо для виховання та освіти дітей, від чого залежить рівень культури суспільства в цілому і його подальший розвиток. Ще один аргумент на користь прискореної комп'ютеризації бібліотечних технологій дитячих бібліотек — те, що маленькі читачі, користуючись комп'ютерами тут ще з дитинства, будуть готові до роботи з ними в майбутньому. Дитяча бібліотека, оснащена сучасною інформаційною і комп'ютерною технікою, виховає активних користувачів інформації, які будуть здатні працювати з ресурсами нових типів і форм. Крім того, поява у ній комп'ютерів докорінно змінює характер стосунків читача і бібліотеки, яка стає привабливішою, і до неї обов'язково приходять нові користувачі. Бібліотека нового типу — це бібліотека, в якій функція зберігання документів відходить на другий план, поступаючись місцем функції надання і поширення оперативної інформації.

Щоб забезпечити реальний доступ до книги і максимально задовольнити інформаційні потреби читачів різного віку, необхідно мати належним чином сформований та якісно розкритий фонд. Зростання обсягів інформації вимагає нових форм її якісної переробки. Постійне збільшення кількості та різноманітності інформаційних ресурсів і послуг поліпшує якість обслуговування та привабливість бібліотеки. Але необхідно пам'ятати, що надійність процесу обслуговування визначається не тільки кількістю послуг, що надаються, а й тим, наскільки повно і якісно вони задовольняють потреби юних користувачів.

Комп'ютеризована дитяча бібліотека сьогодні не тільки забезпечує оперативний доступ до інформаційних ресурсів, а й є потужним центром виховання інформаційної культури підростаючого покоління. Один з найперспективніших напрямів подальшого розвитку сучасної бібліотеки є її інформатизація, тобто впровадження новітніх технологій, елементів, які підвищують якість і ефективність праці бібліотекарів та забезпечують якнайшвидший доступ і отримання інформації читачами. Найважливіший компонент цього процесу — автоматизація, яка дозволяє завдяки сучасним технічним засобам і програмним системам поетапно позбавити бібліотечних фахівців рутинної праці і створити користува-

чам ефективний і комфортний сервіс у пошуку інформації. Нова концепція побудови сучасної бібліотечної системи базується не лише на автоматизації окремої бібліотеки. Її головна мета — створення єдиного всеукраїнського інформаційного простору та інтеграція у світовий бібліотечний інформаційний простір. Для її досягнення необхідно вирішити такі завдання: представити бібліотечно-бібліографічну інформацію та тексти в електронному вигляді; надати вільний доступ кожному користувачеві до цієї інформації і повнотекстових баз даних (БД); забезпечити електронні засоби пошуку і обслуговування запитів на інформаційні ресурси бібліотеки.

Відповідно до нових умов у нашій бібліотеці з 2007 року розпочато впровадження проекту комп'ютеризації, який передбачає поетапну автоматизацію всіх технологічних процесів, створення власної бази даних, а в майбутньому — і локальної мережі для бібліотек-філій, що допоможе дітям ефективніше реалізовувати їхні права на інформацію на базі новітніх інформаційних технологій. Для виконання цього проекту в бібліотеці за сприяння місцевої влади було не тільки створено відділ інформатизації та комп'ютеризації бібліотечних фондів, який має 4 автоматизованих робочих місця, а й локальну мережу з доступом до Інтернету, придбано комп'ютери, принтери і сканери.

При виборі системи автоматизації бібліотечних процесів ми зіткнулися з певними труднощами, бо ті програми, що є на нашому ринку, перш за все, призначені для бібліотекарів і не завжди орієнтовані на специфічні потреби читачів, особливо дітей. Ми виходили з того, що така система має бути проста в обігу і комфортна, а для цього потрібно розробляти спрощені методи пошуку в бібліотечних комп'ютерних програмах, використовуваних у дитячих бібліотеках. На жаль, такі програмні засоби поки що відсутні. Свій вибір ми зупинили на системі UniLib, яка відноситься до класу корпоративних клієнт-серверних інформаційно-бібліотечних систем і призначена для автоматизації бібліотечних процесів. Вона підтримує всі традиційні бібліотечні технології (комплектування, облік, обробку літератури, обслуговування користувачів), найбільш використовувані стандартні формати зберігання та передачі бібліографічних описів і всі традиційні елементи інформаційно-лінгвістичного забезпечення бібліотечних процесів. Її використання дає змогу працювати в мережі одночасно великій кількості користувачів та передбачає захист від несанкціонованого доступу.

Першим кроком в автоматизації бібліотечних процесів стало створення баз даних електронного каталогу, оскільки він, вносячи елементи гри, більше спонукає дітей до творчого пошуку на противагу традиційним паперовим каталогам і сприяє підвищенню їхньої бібліографічної грамотності. Ці бази даних можна використовувати не лише як довідково-пошуковий апарат. Вони дають змогу створювати списки рекомендованої літератури в автоматичному режимі, дозволяють робити висновки про книгозабезпечення літературою, самі виступають цінними бібліографічними ресурсами. При введенні в базу даних інформаційних джерел ми віддали пріоритет періодичним виданням та аналітичним описам статей, бо саме періодичні видання найбільш оперативно по-

відомляють про новітні технології та передові досягнення в тій чи іншій сфері людської діяльності. Використання такої інформації не лише підвищує поінформованість читачів, а й дозволяє бібліотеці ефективніше використовувати інтелектуальні ресурси. Із створенням електронного каталогу в бібліотеці, який зараз нараховує понад 7000 бібліографічних записів, при мінімальних затратах на комплектування і обробку значно підвищилася якість і швидкість пошуку, ефективність роботи бібліотекарів.

Комп'ютерні технології дають бібліотекам унікальний шанс для розвитку нових напрямів в їх діяльності. І хоча на сьогодні через недостатню кількість комп'ютерів наші читачі не мають змоги самостійно користуватися електронним каталогом, працівники відділу роблять все можливе, щоб бази даних відповідали потребам і особливостям користувачів-дітей. Крім електронного каталогу періодичних видань, ведеться робота по створенню алфавітного каталогу і внесенню до бази даних основного фонду бібліотеки.

Світлана Міщенко,
завідуюча відділом обслуговування читачів-учнів 5–9 кл.
центральної міської бібліотеки для дітей ім. І.Ф. Торубари м. Кременчук

Обдаровані діти – майбутнє України

Завданням сучасної школи є підготовка нової генерації національної інтелектуальної еліти, формування активної творчої особистості. Особливої уваги потребують обдаровані діти, які вже зі шкільної лави проявляють зацікавленість до науки, мають значний природний потенціал. І тут на допомогу школі приходить дитяча бібліотека як інформаційний центр з невичерпними можливостями вибору інформації і документів, місце, де створено умови для самореалізації особистості цих дітей. Розвинути їхні вміння та навички, необхідні для творчої та пошукової діяльності, допомогти їм у самостійному пошуку потрібних документів — таке завдання ми поставили перед собою на першому етапі роботи з ними. Для цього спільно зі школами мікрорайону обслуговування провели моніторинг з вивчення здібностей учнів 7–9 класів, визначили серед них зацікавлених науковими дослідженнями і створили банк даних обдарованих дітей, що лягло в основу подальшої роботи. Сьогодні наш відділ є своєрідною експериментальною лабораторією з апробації нових методів роботи з читачами-учнями, які цікавляться саме науковими дослідженнями.

Щорічно в Україні проводиться багато різноманітних конкурсів, і все частіше серед запропонованих номінацій називаються «наукові дослідження». Дослідницька робота приваблює дітей, які лише розпочинають свій шлях на науковій ниві, але у більшості з них немає належного досвіду творчої пошукової роботи і завдання бібліотеки — допомогти їм в опануванні цієї інноваційної діяльності. Для ефективного вирішення даного завдання ми для себе визначили такі пріоритетні напрями: створення сприятливих умов для інтелектуального розвитку здібних учнів; надання допомоги в підготовці до олімпіад, конкурсів, в описанні наукових досліджень; закладання основ у формуванні незалежного користувача, який володіє навичками самостійної роботи з джерелами інформації.

При виборі теми дослідження пропонуємо учневі, перш за все, звернути увагу на чинники, яким має відповідати тема наукової роботи. Це: актуальність, новизна і перспективність, наявність джерельної бази. Як свідчить практика, на першому етапі дослідження учні часто не знають, як сформу-

лювати свою думку, зробити її чіткою і зрозумілою, яким чином викладати матеріал доповіді, як використати наявні факти і аргументи. Тому працівники відділу допомагають учням на таких етапах дослідження, як: добір фактичного матеріалу (як широко представлена тема в науковій літературі); вибір бібліографії за темою (ознайомлення з джерелами, що розкривають обрану тему); складання списку використаних джерел з повноцінним бібліографічним описом, а також надання консультацій і корисних порад у ході дослідження.

При опрацюванні літератури пропонуємо поєднувати збір наукової інформації з аналізом прочитаного, що значно допомагає дітям поступово підходити до розкриття теми дослідження, виділяти головну інформацію від другорядної, якої на початку обробки матеріалу в них збирається дуже багато. Ненав'язливо рекомендуємо у процесі опрацювання джерел не тільки робити виписки з розширеним посиланням на джерела, а й окремо записувати власні думки, які виникають під час занурення у літературу. На наш погляд, вони таким чином вчаться систематизувати, критично осмислювати прочитане і поступово підходити до оволодіння методами наукової праці. Коли юний дослідник приступає до відбору необхідного матеріалу, ми звертаємо його увагу на те, що список літератури повинен обов'язково укладатися на основі опрацювання каталогів бібліотеки, зокрема систематичного, предметного та алфавітного. Нагадуємо також і про бібліографічні довідкові видання, списки літератури в монографіях, посібниках, підручниках тощо, разом з ним складаємо списки публікацій на тему дослідження у фахових періодичних виданнях. З самого початку роботи над дослідженням ми орієнтуємо учнів на загальні критерії, за якими наукова робота буде оцінюватися: повне розкриття теми дослідження; науковий стиль викладу його змісту; вміння зіставляти, узагальнювати, вести наукову полеміку, використовувати довідкову літературу, фотоматеріали та інші джерела.

Психологи стверджують, що підлітковий вік — це вік відкриття та утвердження власного унікального та неповторного Я. Тому робота з творчо обдарованими дітьми проводиться індивідуально, з врахуванням нахилів дитини, а запорукою успіху тут є висока пізнавальна активність читачів. Саме мотивація, тобто потреби та інтереси, допомагають по-

вною мірою розкрити креативні здібності читачів, підвищити їхню активність у процесі самореалізації. Тому, працюючи з базою даних обдарованих дітей, ми окреслили коло їхніх інтересів з гуманітарних і природознавчих питань. Шляхом індивідуальних бесід та опитувань було виявлено пріоритетні напрями досліджень «Видатні державотворці України» (історія); «Джерела духовності» (народознавство); «Кременчуччина — Наддніпрянський край» (краєзнавство); «Екологічний барометр: проблеми сьогодення» (природознавство). Для початківців розробили пам'ятку «Наукове дослідження: як написати науково-дослідницьку роботу», в якій систематизували вимоги до її написання, а саме: визначення виду наукового дослідження (у даному випадку це гуманітарний напрям), його мета, завдання і структура. Епіграфом до цієї пам'ятки обрали висловлювання В.Й. Гете: «Думати легко, діяти важко, а перетворювати думку в дію — найважча річ на світі».

Неабияке значення має сама культура виступу дослідника, тому для тих учнів, кому потрібно самим презентувати свої дослідження, було підготовлено пам'ятку «Порада для виступаючих з доповіддю». У ній йдеться про те, що доповідь має бути короткою та чіткою, і що основним завданням доповідача є донесення своєї головної тези до слухачів. А для цього потрібно, перш за все, уявити наступне: якою бачиться структура виступу, які думки і почуття ти хочеш викликати у слухачів та якими способами будеш користуватися для привернення уваги слухачів (інтонація, риторичні запитання, добірка фактів тощо). Крім того, кожен виступаючий повинен пам'ятати, що для зацікавлення і легкого сприйняття доповіді слухачами він має стежити за своєю мовою, уникати повторень, спільнокореневих слів і мовних штамів. Так ми націлюємо юних науковців на те, що форма виступу має не менш важливе значення, ніж сам зміст дослід-

ження. Як правило, презентації своїх досліджень учні проводять перед своїми однокласниками.

Система пошуку обдарованих дітей передбачає проведення різноманітних конкурсів, олімпіад, турнірів. Активну участь у них завжди беруть учні шкіл нашого мікрорайону, які є читачами бібліотеки. Так, в обласних конкурсах дитячої творчості «Моя мала батьківщина» (до 200-річчя від дня народження М.В. Гоголя) та «Славетні імена Полтавщини» (до 70-річчя утворення Полтавської області) учениці Кулик Христина (ліцей № 4) та Полушко Оля (ЗОШ № 20) представили свої дослідження «Співець українського народу» (творчість маловідомого письменника Полтавщини Г.М. Мізюна) та «Відомий краєзнавець Полтавського краю В.М. Юшко». Треба зазначити, що вивчення творчості, а тим більше особистості видатної людини — дуже складне завдання, але юні дослідниці гідно впоралися з ним. У процесі підготовки, написанні та оформленні досліджень діти використали наші поради і допомогу, зустрілися з краєзнавцем В.М. Юшко та племінником письменника Г.М. Мізюна, вивчили, проаналізували та опрацювали багато фактичного матеріалу, отриманого з різних краєзнавчих джерел. Головне, що під час роботи вони мали можливість самореалізуватися, самовдосконалитися і, що найважливіше, самоутвердитися.

І ще одне. Процес формування і розвитку креативних навичок у читачів є плідним тільки за умови повноцінного триумвірату «школа-бібліотека-батьки». Без взаємодії з вчителями і батьками ми б не досягли успіхів у роботі з цією категорією читачів. Крім того, допомога учневі у творчих пошуках є кращим варіантом співпраці бібліотекаря і користувача, це той діалог, який сприяє розширенню знань і можливостей не тільки учня, але й самого бібліотекаря.

Ми перебуваємо зараз тільки на початку складного шляху в роботі з обдарованими дітьми, і ця стаття є першою спробою узагальнити набутий нами досвід.

Тетяна Сіренко,
завідуюча сектором реклами книги і видовищних заходів
центральної міської бібліотеки для дітей ім. І.Ф. Торубари м. Кременчук

Для вас завжди відкриті і наші двері, і серця

Мій друже й супутнику, книго моя,
завжди на дозвіллі де ти, там і я.

Н. Найдьонова

Кардинальні зміни, що відбулися в усіх сферах життя останнім часом, вимагають перегляду і оновлення багатьох аспектів діяльності бібліотеки. Нинішнє суспільство робить запит на особистість гармонійно розвинену, високоосвічену, високоєрудовану, національно свідому, наділену духовними якостями, патріотичними почуттями, особистість, що є носієм кращих надбань вітчизняної та світової культури. Тому дитячі бібліотеки, крім інформаційної, культурно-освітньої, соціальної функцій, взяли на себе ще дозвіллеву й виховну. Вони стали центрами спілкування дітей та підлітків і центрами проведення змістовного дозвілля.

Вже понад 13 років при Кременчуцькій центральній міській дитячій бібліотеці ім. І.Ф. Торубари працює сектор реклами книги та видовищних заходів, основними завданнями якого є координація масової роботи дитячих бібліотек усієї бібліотечної системи та пошук і впровадження нетрадиційних, інноваційних форм популяризації літератури та проведення різноманітних акцій і театралізованих свят. Масова робота з читачами — процес творчий, адже без творчості неможлива людська діяльність як у виробництві, науці, мистецтві, так і в міжособистісному спілкуванні. До бібліотеки

прийшов новий читач з новим світоглядом, сучасними потребами, власними літературними уподобаннями. Це і змушує нас, бібліотечних працівників, шукати інші підходи, впроваджувати нові форми організації роботи, зміцнювати зв'язки із зацікавленими людьми, установами та організаціями. Вже багато років поспіль ми співпрацюємо з різними установами та організаціями, які опікуються питаннями дитинства. Серед них: будинок дитячої та юнацької творчості, об'єднання дитячо-юнацьких клубів, міський палац культури, міський центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів та ін. Від міцно налагоджених зв'язків наша культурно-освітня робота тільки виграє: ми завжди отримуємо належне музичне оформлення масових заходів, а бібліотечні виставки у вітринах стають більш яскравими та змістовними.

Спільно з Полтавським обласним відділенням Міжнародного фонду «Гармонія» бібліотеки міста взяли активну участь у Міжнародному конкурсі дитячого малюнка «Зміни клімату: наші дії, направлені на зміцнення негативних дій». Роботи наших читачів вибороли призові місця та увійшли до десятки кращих. Останнім часом бібліотека плідно співпрацює з дитячою художньою школою, вихованці якої є нашими активними читачами і залюбки беруть участь у різноманітних конкурсах і виставках робіт дитячої творчості. Велику допомогу в їх проведенні нам надають Всеукраїнський бла-

годинний фонд «Джерело Дніпра» та Благодійний фонд «Центр. Кращі зміни». Зв'язок між поколіннями забезпечується завдяки спільній роботі з радою громадськості мікрорайону № 1, з якою організовуємо заходи до Дня Соборності, зустрічі з ветеранами «Дідусеві медалі держу я на долонях», години історії «У війни не жіноче обличчя» тощо.

Одним із основних завдань нашої бібліотеки є популяризація національної літератури, духовних і культурних цінностей українського народу. Її ми здійснюємо завдяки організації і проведенню військово-патріотичного циклу заходів «Живи, пам'ятай!», «Відродження історичної пам'яті», «Духовна спадщина Великих українців», «Краєзнавство — джерело духовності», а також православних християнських і фольклорних свят, що допомагають відродженню національних традицій. Позитивним і важливим, на нашу думку, є те, що до цієї роботи все частіше долучаються класні керівники шкіл. Орієнтуючись на читацький інтерес учнів 3–4 класів, ми відкрили клуб «Подаруймо вам свято». Для його членів проводяться фольклорні свята «Благослови, мати, весну зустрічати», «Бабусині казки»; свято хліба «Земля на зерняткові стоїть»; народознавчі години «Хата моя, біла хата», «Святий Миколай благословить увесь край». Сподіваємося, що завдяки такій всесторонній і послідовній роботі у підростаючого покоління сформується усвідомлення своєї належності до спільноти, історія якої, багата славними сторінками і відомими особистостями, сягає у глибоку давнину; відчуття вільнолюбства, дружелюбності, талановитості та працьовитості рідного народу.

Вихованню патріотичних почуттів, любові до рідної землі, збагаченню духовного світу дитини у значній мірі сприяє використання краєзнавчого матеріалу. «І знов хвилює батьківська земля...» — під такою назвою у наших бібліотеках пройшов загальносистемний краєзнавчий тиждень. Вже стало закономірним проведення у цей час презентацій книг місцевих авторів, адже наше місто Кременчук славиться не тільки традиціями, історією, але і людьми, які пишуть її сторінки. І кожного року, коли бібліотечні фонди поповнюються новими виданнями, ми відчуваємо радість від того, що наші читачі зможуть одержати нові знання, поринути у чарівний світ поезії та прози місцевих авторів. За кілька років поспіль читачам старшого шкільного віку було презентовано 4 книги Л. Обревко та Ю. Жовтецької із серії «Кременчужанка. Жіночі долі» (однією з героїнь, до речі, є директор нашої ЦБС для дітей В.І. Русакова). Юні читачі з живим і непідробним інтересом дізнавалися про героїнь цих книг — талановитих, сильних, самодостатніх жінок, які міцно стоять на нашій землі. Непересічні особистості, кладезі духовності і добра творили історію наприкінці ХХ — на початку ХХІ століть. Розповіді про долі кременчужанок перепліталися з декламуванням ліричних віршів і виконанням чарівних українських пісень, що міцно брали в полон дитячі душі.

Велике значення у розвитку читацьких інтересів дітей набувають і зустрічі з місцевими письменниками—сучасниками Надією-Юлією Ющенко, Тамарою Чекулаєвою-Чайкіною. Адже живе поетичне слово глибоко западає в дитячі душі, залишаючи в них слід на все життя. А у наших бібліотеках після таких заходів ще й залишаються збірки з автографами авторів на добру згадку!

Значну увагу ми приділяємо також висвітленню важливих дат у житті нашої держави, міста, творчого доробку класиків української та світової культури. У березні вже традиційно під час шкільних канікул проходить Всеукраїнський тиждень дитячого читання. Багато нового дізнаються читачі за цей час: і про Великого Кобзаря, і про цікаві книги та жур-

нали, здійснюють подорожі їх сторінками, граючись у цікаві ігри, розгадуючи загадки. Такий тиждень дозволяє залучити читацьку молодь до книги, стати для них джерелом широкого і радісного спілкування, а бібліотеці — справжнім храмом книг, в якому кожний читач відчуватиме себе бажаним гостем. Зазвичай план проведення тижня розробляється заздалегідь. Активні читачі разом зі своїми шкільними керівниками охоче допомагають бібліотекарям: готують гарні костюми, підбирають атрибути. Так співпало у 2009 році, що рік Миколи Гоголя ми відзначали саме під час Всеукраїнського тижня дитячого читання. А Гоголівські читання — це форма роботи, яку ми обрали для вшанування творчості великого письменника. Комплексом заходів під назвою «Літературний шлях Миколи Гоголя» було охоплено всі бібліотеки системи, а кращі уривки з творів автора були інсценізовані читачами на заключному заході у центральній бібліотеці. Щоб привернути увагу найширшого кола читачів до творчості письменника, до кожного заходу оформлялися ювілейні виставки «Духовна спадщина Миколи Гоголя». Завершився Всеукраїнський тиждень спільними заходами із Всеукраїнським благодійним фондом «Джерело Дніпра», почесним президентом якого є В.М. Матицин. Завдяки йому бібліотека отримує в дар багато примірників змістовних, цікавих, сучасно оформлених дитячих книжок.

Належне місце займає робота з щорічного відзначення такої важливої для нас дати, як Міжнародний день захисту дітей, бо саме діти є нашими основними читачами. Це свято припадає на літо — початок шкільних канікул і гідно відкриває цикл літніх масових заходів. Що чекає наших читачів влітку в дитячій бібліотеці? Звичайно, змістовна організація їхнього дозвілля. Ефективними в цей період є форми заходів, насичені ігровими елементами: конкурсно-розважальні програми, ігри-подорожі, ігroteки, вікторини і т.п. Саме такі активні і цікаві дійства спонукають читачів до розмірковувань, творчості, розвивають навички емоційно-комунікативного спілкування.

Можливість виразити себе у творчості приносить дітям велику радість. Нелегко було обрати переможців в оголошеному конкурсі «Ми діти козацького роду», адже кожний дитячий витвір, а їх було 170, був наповнений любов'ю і повагою до історичного минулого нашої держави та народу. Всі учасники отримали солодкі подарунки. Головним же призом для переможців стала екскурсія до Григоро-Бригадирівки — місця розташування моделі Козацької Січі, де діти змогли відчути атмосферу козацького життя, спробувати себе у справжніх козацьких розвагах, скуштувати смачні страви української кухні. Трохи втомлені, але дуже задоволені маленькі «козачата» поверталися додому, вигукуючи: «А ми і справді козацького роду!».

Свято Нового року і зимові канікули — два тижні свободи і відпочинку, коли забуті підручники дрімають у рюкзаку, а найнеобхіднішими стають телевизор, комп'ютер, санчата або ковзани і, що найголовніше, — книга. А перепусткою до всього цього є свято біля ялинки. Можливо, саме тому настрій у цей день піднімається до незвіданих висот, і весело стає вже тому, що є Снігуронька, Дід Мороз і святково прибрана ялинка. А ще багато музики, танців, конкурсів і подарунків. Напередодні свята завдяки спільним зусиллям дитячої бібліотеки і святкового бюро «Камертон», очолюваного заслуженим працівником культури В. Кечіною, була відкрита «Вітальня Діда Мороза». Кожна дитина змалку бажає хоча б заочно поспілкуватися з казковим дідусем. Тож своїм читачам ми надали можливість поспілкуватися з ним наживо! Всі, хто хотів, передавали свої бажання Діду Морозу, який

радо зустрічав їх у своїй вітальні — фойє бібліотеки. І скільки радості ми бачили в дитячих оченятах, коли вони отримували новорічні листи-відповіді! З часом всіх адресатів було запрошено на останнє свято року «Чудеса біля ялинки» та презентацію виставки робіт дитячої творчості «Новорічні візерунки», організованої спільно з об'єднанням дитячо-юнацької творчості.

Де всіх чарує мова солов'їна,
І ходить грак за плугом по ріллі,
Одна у мене доля — Україна,
І Кременчук один на всій землі.

Оксана Чекаль

Є в нашому житті незаперечні цінності і святині. Їх ні з чим не можна порівнювати. Бо це наша рідна земля, де ми народилися і живемо, це наша мала вітчизна, яка для кожного з нас починається з чогось малесенького. В життя кожного на-завжди, до останнього подиху, входять ота стежка, якою ми бігали до школи, наша вулиця, наш двір, батьківський поріг, з якого ми йдемо у велике життя. Любов до малої батьківщини і гордість за неї, знання свого роду, історії і культури рідного краю допомагають краще зрозуміти себе і виховують у людини почуття патріотизму до Батьківщини великої. І краєзнавство, яке у незалежній Україні отримало новий, могутній поштовх, відіграє у цій справі неабияку роль. Саме тому бібліотека-філія № 2 поставила собі за мету виховувати у маленьких читачів почуття національної гордості, стимулювати бажання досліджувати рідний край, берегти пам'ять про нього і передавати її майбутнім поколінням.

У цій роботі ми, в першу чергу, спираємося на бібліотечний фонд, у якому є велика кількість краєзнавчої літератури, систематизовані матеріали про Кременчуччину, опубліковані в різних періодичних виданнях. Крім того, у бібліотеці виділено краєзнавчу зону «Вивчаймо рідний край», де для зручності читачів фонд розставлено за розділами: «Природа краю», «Історичне минуле міста», «Промисловість Кременчука», «Наука і освіта», «Спортивні рекорди», «Мистецтво краю», «Кременчук у художній літературі, прозі, поезії письменників-краян», «Видатні люди міста». Для полегшення пошуку необхідних джерел ведеться краєзнавча картотека «Мій красень Кременчук». Ми намагаємося, щоб вона була максимально інформативною і допомагала швидко знаходити потрібний матеріал. Тому тематичні рубрики картотеки постійно поновлюються, відкриваються нові, наприклад: «Країни, в які йде продукція міста», «Їх іменами названо вулиці міста», «Вони були в Кременчуці», «Кременчук в художній літературі, поезії», «Спортивна гордість Кременчуччини». Великого значення надаємо збиранню краєзнавчих матеріалів у теки «Краєзнавство в теках», «Сторінки історії міста», «Мій краю, твої героїчні сини», «Шевченко і Полтавщина», «Наш земляк Антон Макаренко», які дуже допомагають у роботі. За запитами користувачів постійно і оперативно виконуються тематичні та фактографічні довідки, поповнюється їх архів. Для тих, хто прагне збагатитися інформацією про історичні, географічні, природні, культурні особливості нашого краю, складаємо бібліографічні посібники малих форм: «Символіка Кременчука», «Герої Кременчуччини», «Кременчук у вогні війни», «Зелені легені міста», «Археологічні пам'ятки Кременчука», «Наш край у творах сучасників» і т.п.

Наші читачі знають, що в бібліотеках міста вони завжди знайдуть собі і книгу до душі, і цікавих співрозмовників, і що проведуть свій вільний час з користю та задоволенням. А ми, бібліотечні працівники, в свою чергу, поєднуючи традиційні та інноваційні форми роботи, постійно працюємо над тим, щоб заохотити учнів до читання, зацікавити книгою, стимулювати їх до активного використання наявних у бібліотеці інформаційних ресурсів.

Тамара Конова,

завідуюча бібліотекою-філією № 2 ЦБС для дітей м. Кременчук

Люби і знай свій край

Активізації краєзнавчої діяльності нашої бібліотеки сприяв аналіз декількох факторів. По-перше, значно зріс інтерес користувачів до краєзнавчої літератури, пов'язаний із вивченням краєзнавства за шкільною програмою. По-друге, у фонді було недостатньо бібліографічних матеріалів з краєзнавства для дітей і підлітків. По-третє, відчувалася необхідність у відборі, систематизації, збереженні та актуалізації краєзнавчої інформації на електронних носіях. І ще ми переконалися, що не можна успішно займатися проблемами краєзнавчої бібліографії, не відслідковуючи інформацію, не вивчаючи нові дослідження про рідний край. Завдяки копійчій праці ми підготували рекомендаційні списки літератури для самостійного і позакласного читання, які користуються популярністю серед читачів-учнів, учителів, батьків. Серед них такі, як: «Кременчук: вчора, сьогодні, завтра», «Індустріальне серце Полтавщини», «Де ти народився на світ», «Кременчуцькі письменники — малютам», «Кременчук поетичний». Два останні списки-дайджести користуються особливою увагою, тому що знайомлять із творчими біографіями письменників і поетів.

Щоб виявити, чи мають наші читачі бажання вивчати історію рідного міста, одержувати своєчасну і повну інформацію про наявність краєзнавчих матеріалів у бібліотеці, чи є у них краєзнавча література вдома, чи бажають зустрічатися з видатними людьми Кременчуччини, ми провели опитування «Я вивчаю рідний край». У ньому взяли участь 230 учнів різного віку. Виявилось, що діти бажають вивчати рідний край, але погано знають творчість місцевих поетів, письменників, художників, музикантів і хотіли б взяти участь у зустрічах з ними і майстрами прикладного мистецтва. Ми врахували бажання читачів і передбачили у своїх планах ряд заходів на такі теми: «Кременчук — моя мала вітчизна», «Видатні люди Кременчуцького краю» та «Дива і таємниці Кременчуччини». Також залучаємо наших дітей до активної участі у загальносистемному тижні краєзнавства «... І знов хвилює батьківська земля». Для них у бібліотеці завжди влаштовуємо виставку-свято «Земля, що зветься краєм рідним», а цього року ще запроваджуємо такі різноманітні масові заходи, як: прес-калейдоскоп «Історія Кременчука на сторінках старих газет», краєзнавчий вернісаж «Старі листівки розповідають», літературна вітальня «Тобі, Кременчук мій, співшани і слави», година цікавого краєзнавства «В Кременчуці судилося нам жити», дайджест-експрес «Юні патріоти Кременчука». Сподіваємося, що вони будуть цікавими для дітей.

Зазирнути у глиб історії міста ми запрошуємо наших читачів під час мандрів у літературному диліжансі «Вулицями старого Кременчука». До Дня визволення міста вони здійснили заочну літературну екскурсію місцями бойової слави «Розкажи, обеліск, розкажи...». Не стоїть бібліотека осторонь і у відзначенні такого визначного дня, як День міста, що є і днем визволення від фашистських загарбників. Завдячуючи тісній співпраці з радою мікрорайону № 4 та радою

ветеранів мікрорайону для юних читачів влаштували зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни Волинцевою О.П., Лещенком Г.А., на яких гості розповіли про свої воєнні роки, про те, де зустріли перемогу, як живуть тепер, а діти з вдячністю презентували їм альбом пам'яті «Кременчужани — Герої Радянського Союзу».

З метою підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, вивчення передового досвіду, обміну бібліотечними інноваціями було проведено великий показовий захід — день краєзнавства «Рідний краю ти мій, я — частинка твоя». Особливу увагу привернув урок історичної пам'яті «Війна очима дітей». Під час підготовки до нього проведено велику пошукову роботу. Діти одержали завдання: розпитати своїх рідних дідусів і бабусь, що вони пам'ятають про війну. Ці спогади слід було записати і оформити в альбом з фотографіями і малюнками. Дуже серйозно поставилися до цієї справи читачі-учні колегіуму № 25. Так народився альбом спогадів дітей війни «Мій дідусь, моя бабуся — діти війни». Цінність такої роботи полягає у тому, що простими, доступними словами, часто навіть і не зовсім правильно побудованими фразами, сповненими жажливої правди, було складено літопис живих очевидців війни, тогочасного життя. Ці спогади нікого не залишили байдужими, а повні глибокого змісту слова «війна ніколи не повинна повторитися» запали глибоко в душу кожного.

У ці ж дні у бібліотеці на маленькій дошці, обтягнутій червоною тканиною, оформили тематичну книжково-ілюстративну виставку «Доторкнись до пам'яті святої», на якій представили не тільки книги про героїчні сторінки визволення Кременчука, а й фотоілюстрації зруйнованого міста, воєнні ордени і медалі городян — учасників бойових дій, а також військові каску, пілотку, речовий мішок, баклажку та автомат. Всі ці речі, принесені читачами, їхніми батьками, дідусями, бабусями і бібліотечними працівниками, привернули неймовірну увагу і зацікавили всіх. Діти брали їх у руки, розглядали і фотографувалися. Під час презентації літопису Великої Вітчизняної війни «Живи, пам'ять», написаному ветеранами війни і праці, нашими славними земляками — подружжям Шаткових, бібліотекарі звернули особливу увагу дітей на розділ книги «Втрачене дитинство». У ньому зібрано спогади про війну останніх свідків війни, героїв цих розповідей — дітей Кременчука про те, як у роки лихоліття розстрілювали, бивали і бомбою, і кулею, і голодом, і безбатьківщиною їхніх маленьких друзів, знайомих і рідних. Страшні спогади викликали сльози і в нашої гості, дитини війни Раїси Шаповал. Спогади болочі, важкі, вони не можуть не хвилювати, не брати за душу. Не залишила байдужим нікого і сценка «Із життя в окупованому місті», яку на основі спогадів очевидців написали і поставили разом з бібліотекарем діти. Ми переконані, що такі заходи мають не тільки пізнавальне значення і несуть краєзнавчу та історичну інформацію, вони виховують наших нащадків, ятрять їхні душі, пробуджують співчуття.

Підтримувати інтерес маленьких читачів до краєзнавчої літератури покликані й години краєзнавства «Я люблю наше сонячне місто», «Історія Кременчука в особах»; штрих до портретів «Відомі краєзнавці нашого міста»; мистецькі вернісажі «Барвіста палітра Кременчука», «Кременчук у дитячих малюнках». До вивчення і дослідження рідного краю дітей спонукають загальносистемні обласні та міські конкурси. Лауреатом одного з них «Славетні імена Полтавщини» у номінації «Поетичні та прозові твори, які відображають життя і творчість видатних земляків» стала наша читачка — уче-

ниця ЗОШ № 18 М. Ракша. Крім неї, кращими визнали ученицю ЗОШ № 18 А. Кальницьку та ученицю ліцею № 4 С. Велігодську. Дівчата познайомилися з людиною дивовижної душевної щедрості, рідкісного таланту й великого творчого потенціалу, видатним місцевим художником міського палацу культури, який очолює спілку художників м. Кременчука «Творчість» Василем Яковичем Вакуленком. Свої роботи, літературну розповідь про художника, вірш «Художник» і малюнок «Художник за мольбертом» читачки-курсантки виконали на основі матеріалів особистих бесід з художником і ознайомлення з його творами.

Грунтовною, великою на вигадку і фантазію виявилася робота до 200-річчя від дня народження М. Гоголя наших активних читачок Лілії Єфімової і Софії Красовської — учениць колегіуму № 25, учасниць обласного конкурсу «Моя мала Батьківщина». Саме завдяки популяризації творчості цього видатного письменника, його неперевершених «Вечорів...», у яких втілено весь казковий світ української старовини, фантастику, легенди і перекази рідного краю, у дітей зріс інтерес до української історії, фольклору, побуту. Казки, що розповідали довгими вечорами бували казкарі, які добре пам'ятали старовину, переказав пасічник Рудий Панько. От і цим дівчаткам захотілося самим скуштувати письменницького хліба — написати книжку або хоча б книжечку. Фантазуй, твори казку, вірш, оповідання, легенду, але розповідай про свій рідний край так, як це зробив би пасічник Рудий Панько, щоб було усім цікаво. Тому й довелося читачкам провести велику роботу: вивчити чимало книг невтомного дослідника, відомого краєзнавця і журналіста В.М. Юшка, який у своїх книгах вводить юного читача в історичне минуле наддніпрянського міста, аналізує різні точки зору вчених про походження його назви, розкриває роль городян у розвитку українського козацтва та боротьбі за незалежність рідного краю. У пригоді стало і науково-популярне видання Ковалю А.П. «Знайомі незнайомці: походження назв поселень України» (К.: Либідь, 2001 — 304 с.). Ці матеріали з великою фантазією були використані при написанні гарно оформленої малюнками казки «Як парубок місто збудував», яка виявилася цікавою, повчальною і патріотичною. Отже, можна зробити висновок, що участь у таких заходах спонукає дітей до пошуку, до пізнання, а пізнання дає матеріал для творчості.

Щоб активізувати роботу бібліотеки зі збирання і популяризації серед користувачів документальних джерел та інформації з історії, культури, сучасного життя краю, ми вивчаємо і запроваджуємо у практику цікавий досвід колег області, велику увагу приділяємо взаємозв'язкам з громадськістю, педагогами шкіл мікрорайону, вихователями дитячих садочків, керівниками дитячих гуртків, батьками читачів-учнів. Налагоджено тісний зв'язок з громадською організацією Кременчука «Рідне місто», очолюваною депутатом міської ради Гриценком Ю.В. У рамках загальносистемної акції «Подаруй бібліотеці книгу» через міські газети «Кременчуцька панорама» і «Відкрите радіо» було оголошено збір літератури, результатом чого стало одержання в дарунк більше 200 екз. книг, у т. ч. і творів місцевих авторів. Ми, у свою чергу, допомогли редакції газети «Кременчуцька панорама» при підготовці матеріалів до відкриття скульптури «Щука з Кременчука», познайомивши редактора з відомим кременчуцьким поетом Головком Олегом Федотовичем — автором дитячої книжки «Пливе щука з Кременчука».

Маємо надію, що досвід роботи з краєзнавства нашої бібліотеки стане в добрій нагоді всім тим, хто вивчає і популяризує історію, традиції і культуру рідного краю.

Людмила Карпенко,
завідуюча відділом комплектування, обробки, каталогізації та збереження
бібліотечного фонду центральної міської бібліотеки для
дітей ім. І.Ф. Торубари м. Кременчук

Збереження бібліотечних фондів: проблеми і завдання номер один

У наш час, коли спостерігається не дуже милостиве ставлення держави до культури, помітно загострилися проблеми якісного поповнення та постійного оновлення бібліотечних фондів. У Кременчуцькій міській ЦБС для дітей за роки її існування з 1974 року сформувався фонд загальним обсягом 400 тис. прим., який відіграє велику роль у вихованні 40 тис. читачів—дітей високоосвіченими, інтелектуально розвиненими особистостями. На жаль, з кожним роком становище із збереженням і поповненням фонду погіршується. За останні 9 років через об'єктивні причини він зменшився на 30 тис. одиниць. Придбання книжкових новинок світової та вітчизняної літератури стало проблематичним, оскільки міський бюджет грошей на комплектування майже не виділяє, а міські книгарні переповнені літературою сумнівної якості. Не варто говорити, що полиці бібліотек не повинні ставати схожими на розкладки комерційних кіосків, захарашені низькопробними виданнями (чи то детективами, чи містикою), які стимулюють формування у дітей почуттів вседозволеності і жорстокості, поганого смаку та інтелектуальних лінощів.

Треба сказати, що державі давно слід подумати про цілеспрямоване комплектування бібліотек. Колегам, що працюють у великих містах, де є багато книжкових видавництв, легше комплектувати свої фонди. Нашим же читачам перепадають ті книги, які можна придбати лише в місцевих книжкових магазинах та на лотках. Можливо, доцільно повернути ті ж бібліотечні колектори, що працювали безпосередньо з видавництвами. Та й у плани видавництв бажано включати видання спеціальних книг лише для бібліотек. Вони мають бути дешевими, якісними і висвітлювати різні сфери життя. Нам не вистачає хорошої дитячої літератури глибокого змісту. Для того, щоб здешевити книгу, щоб вона стала доступною для бібліотек, слід налагодити поставку літератури безпосередньо з видавництв. Це було б вигідно і самим видавництвам, адже вони б знали, що саме цікавить наших читачів.

Для того, щоб змінити ситуацію, бібліотекарям доводиться багато працювати зі своїми читачами та меценатами, щоб ненав'язливо, обережно викликати у людей бажання допомогти бібліотеці з доброї волі. Зазвичай така робота приносить нам певні позитивні результати: більше 35% надходжень до бібліотечного фонду нашої ЦБС — це література, отримана в дар як від наших читачів, так і від різних благодійних організацій. Уже чотири роки бібліотеки системи співпрацюють з Всеукраїнським благодійним фондом «Джерело Дніпра». Ця співпраця включає в себе як участь у спільних масових заходах, які він фінансує, так і придбання нової літератури. «Джерело Дніпра» вже надало дитячим бібліотекам міста кошти, на які було придбано більше 2, 5 тис. прим. книг, серед яких чимало цінних видань для читальних залів. Також намагаємося налагоджувати зв'язки з депутатами місцевих рад. За їхнім сприянням бібліотека-філія № 7 отримала в дарунок 203 книги, бібліотека-філія № 2 — 147, а бібліотека-філія № 4 — 160. Нещодавно центральна бібліотека для дітей ім. І.Ф. Торубари поповнила свій фонд книгами від місцевого осередку партії «Сильна Україна». Ми розуміємо,

що це мало для тієї кількості читачів, які обслуговуються нашими закладами, але краще так, аніж зовсім нічого.

Кожного року в нашій ЦБС проводиться акція «Подаруй бібліотеці книгу». Про її проведення сповіщається в місцевих засобах інформації, де друкується звернення до всіх жителів нашого міста долучитися до цієї благородної справи. На абонементів кожного підрозділу ЦБС вивішуються плакати—звернення такого змісту: «Любий друже! В тебе є цікава книга, якою ти вже не користуєшся? Подаруй її бібліотеці! Тоді інші читачі зможуть також прочитати її і будуть тобі дуже вдячні». До бібліотек почали надходити книги як від окремих жителів міста, так і від різних організацій. Треба сказати, що книжки траплялися всякі: і нові, і видання 70-х—80-х років, над класифікацією яких довелося попрацювати. Отриману літературу ми ділили на 3 частини. До першої відкладали вітчизняну та зарубіжну класику, а це, в основному, книги, що вивчаються за шкільною програмою і «зачитуються» в першу чергу. Тому працівники абонементів, переглянувши свої підсобні фонди, вилучали зношені видання і заміняли їх ідентичними новішими, отриманими в дарунок. До другої частини було відібрано видання, що користуються у читачів підвищеним попитом. На них складали акти і передавали у відділ комплектування, обробки та каталогізації для подальшого обліку. У третю групу ми відбирали непрофільні книжки та ті, що не викликали читачького інтересу. Частину з них виміняли у букіністів на такі, яких не було у наших фондах або було недостатньо, а решту передали до обмінного фонду чи здали в макулатуру.

Зважаючи на мізерні надходження, бібліотекарям доводиться вирішувати велику проблему збереження існуючого фонду. Це вони роблять, в першу чергу, шляхом проведення роз'яснювальної профілактичної роботи з попередження порушень правил користування бібліотечними книгами. Нових читачів ознайомлюють з «Правилами користування бібліотекою», звертають особливу увагу на прописані в них обов'язки читача щодо користування фондом і відповідальність за завдані збитки. Немає, здається, сьогодні і більш важливої проблеми, ніж проблема читачької заборгованості. Вона надзвичайно гостро постає, коли закінчують навчання і випускаються зі школи дев'ятикласники. Бібліотекарі нашої ЦБС налагодили тісну співпрацю із адміністраціями шкіл і тепер до обхідного листа випускника включають дитячу бібліотеку, що обслуговує учнів даної школи. Ті діти, що мають заборгованість, отримують випускні документи лише після того, як розрахуються з бібліотекою.

Дуже важливим для збереження бібліотечних документів є їх оперативний ремонт і реставрація. На жаль, у нашому штаті немає професійного палітурника, тому доводиться цю роботу виконувати своїми силами. Відчутно допомагають нам у цій справі юні читачі, роботою яких вміло керують бібліотекарі. Майже при кожному підрозділі ЦБС є «книжкові лікарні». Хороший досвід у цій справі мають працівники бібліотеки-філії № 4. Списуючи застарілу за змістом літературу, вони залишають обкладинки книг, що мають гарний вигляд, і потім замінюють ними обкладинки зношених книг, підбирають до них відповідні ілюстрації і таким чином дарують

старій книжці нове життя. Серед заходів, спрямованих на фондозбереження, важливе місце займає і планова перевірка бібліотечних фондів, яку кожного року проводять 2–3 філії або відділення ЦБС. Це дає можливість виявити відсутні у фондах видання та встановити причини втрати документів.

завідуюча бібліотекою-філією № 9 ЦБС для дітей м. Кременчук

Наталія Рубанова,

Виховання екологічної свідомості і культури

Ми всі — діти природи, її частиночка. Велика й могутня матінка-природа дарує нам життєві радощі, годує, застерігає і попереджає, нагороджує за госпо-

дарність і суворо карає за байдужість і бездушність, тож маємо бути дбайливими господарями у її храмі. Саме тому питання екологічного виховання підрастаючого покоління включено в міжнародну програму ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Це один із найважливіших напрямів діяльності міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів, що повністю узгоджується з програмою ООН із збереження навколишнього середовища.

Зважаючи на те, що для кожного небайдужого мешканця нашого міста екологія Полтавської області, зокрема Кременчука, є дуже важливою темою, ми намагаємося донести до наших читачів найголовніше: необхідно замислитися над тим, у якому місті їм доведеться жити завтра, у далекому майбутньому. Для цього вже багато років наша бібліотека працює за цільовою творчою програмою «Моє довкілля». Мета програми — формування знань про сучасні проблеми екології, розуміння кожним читачем найголовнішої проблеми людства — проблеми виживання кожної живої істоти, виховання любові та бережливого ставлення до природи рідного краю. Працівники бібліотеки використовують з цією метою ефективні форми масової, індивідуальної і наочної популяризації літератури з питань охорони природи і довкілля: екологічні години, конкурси, вікторини, еко-репортажі, огляди нових книг і журналів про природу тощо. Добре запам'яталися учням презентація екологічного куточка «Природи щедрій дивосвіт», заочні подорожі природно-заповідними місцями Кременчука та години милування природою «Барви осені», «Білі черевички у зими», «А весна немов би пісня». Епіграфом до кожного заходу стали слова Віталія Біанки: «І кожний з дітей, хто посадив і виростив деревце, поставив собі за життя чудовий пам'ятник на віки». Успішно пройшов у бібліотеці тиждень екологічних знань «Збережемо храм природи», кожний день якого присвячувався певній темі: «Зелена аптека», «Червона книга Полтавщини», «Хай вічно струмує джерельна вода», «Сім чудес України», «Збережемо ми природу — України гарну вроду». Незабутньою для дітей стала зустріч з представниками міської партії зелених та перегляд відеофільму про регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні».

Не можна говорити про плідну роботу бібліотеки без тісного співробітництва з школами, різними дитячими та юнацькими клубами, екологічними центрами. Загальноосвітня школа № 12 — єдина школа у місті, яка ввійшла до європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю. Саме тут вже кілька років активно пропагуються та ефективно впроваджуються основи здорового способу життя, а також створено найкращі умови для здорового навчання учнів. І саме завдяки цим учням на базі бібліотеки багато років працює клуб юних екологів «Пролісок». Його мета — збагатити та роз-

можна сказати, що працівники наших дитячих бібліотек роблять усе можливе для збереження усього того цінного, що надбано роками у фондах ЦБС, і якщо зважити на те, що основу нашого колективу складають високопрофесійні люди з живою бібліотечною душею, у нас це виходить добре.

ширити знання дітей про навколишнє середовище, показати тісний зв'язок природи і людини, виховати бажання оберігати природу, вносити свій вклад у збереження її ресурсів. Тему кожного засідання діти обирають самостійно. Для цього в бібліотеці працює скринька побажань «Що я хочу знати про...». До заходів екологічного спрямування завжди оформляються лозунги, плакати: «Я частинка природи», «Полям — цвісти, лісам — рости, річкам — текти, щоб так було довіку». Кожному засіданню клубу, а це екологічні дебати «Як Дніпро рятувати», екологічна гра-вікторина «Чи знаєш ти природу рідного краю», літературно-екологічний вечір «Природи неповторну красу я серцем, словом, пензлем захищу», притаманні змістовність і різноманітність. Так, відвідавши наше фіто-кафе «Дарунки матінки природи», діти із задоволенням пригощаються чаєм, компотом, салатами, ягодами — щедрих дарунками Полтавської землі.

Наше місто розташоване на берегах Дніпра — найбільшої річки України, гарного нашого Славутича, про якого написано чимало оповідань, віршів, складено безліч пісень. На жаль, все частіше ми чуємо, що вода в ньому тепер не така чиста, як треба, і що стає її все менше. Як же нам зберегти Дніпро? Звісно, це справа дорослих, але наше завдання полягає в тому, щоб виховати у дітей на ранніх етапах їхнього розвитку екологічну свідомість, навчити спостерігати, робити висновки, виховувати бережливе ставлення до водойм. Юні екологи беруть активну участь у Всеукраїнському проєкті на захист водоймищ «День Дніпра». Ми, бібліотекарі, влаштовуємо для них багато тематичних заходів: екологічну мандрівку «Голубими дорогами рідного краю», годину допитливих «Скільки років тобі, Славутич?», екологічні години «Щоб вода не стала ворогом», «Ще раз про екологію Дніпра»; активізуємо і розширюємо бібліографічне обслуговування, створивши тематичний каталог-альбом «Люби все живе», тематичні картотеки «Людина і природа», «Світ живої природи», «Суспільна цінність — здоров'я»; влаштовуємо змістовні і цікаві дні інформації «Дитина і Всесвіт», тематичні огляди літератури «Гармонія людини і природи» тощо.

Ми вважаємо, що на виховання екологічної свідомості великий вплив справляє оформлення бібліотечного середовища. Яскраві книжкові виставки, цікаві перегляди літератури, екологічні куточки, різні за тематикою функціональні зони дозволяють нам не тільки задовольняти багатосторонні інформаційні потреби і запити читачів з проблем екологічної культури, а й сприяють поглибленню їхніх знань за допомогою різноманітних традиційних друкованих джерел і сучасних технологій.

Пройдуть роки і, можливо, хтось із теперішніх учнів-екологів — членів нашого клубу стане господарем і охоронцем живої природи, а може просто доброю людиною, яка поведе своїх дітей на природу й навчить їх любити і берегти її. Майбутнє нашої планети залежить також у певній мірі і від нас, бібліотекарів дитячих бібліотек.

Олена Гордій,
завідуюча бібліотекою-філією № 6 ЦБС для дітей м. Кременчук

Книга — вікно у світ

У наш час розвинутих технологій і комп'ютерної техніки народна мудрість «книга — вікно у світ», на жаль, поступово втрачає свою актуальність. На наше глибоке переконання, людина може бути насправді вихованою та досвідченою тільки завдяки спілкуванню з книгою, і ми, бібліотекарі, покликані донести це до наших юних читачів. І нехай деяким бібліотекам вдається відкривати лише маленькі віконечка, та робиться це від щирого серця, від бажання навчити дітей дружити з книгою, переконати їх, що «дружба з книгою — це справжнє свято. Знають навіть і малята. І дорослі, і старі. І всі люди на землі!».

Бібліотека-філія № 6 має найменше за розміром приміщення з усіх філій ЦБС для дітей, але завзяття та любові від працівників до своєї справи, до читачів — хоч відбавляй. Недаремно діти лагідно називають нашу бібліотеку теремком. Бо саме у цьому теремку маленькій дитині відчиняється віконце у цікавий світ читання, і його двері завжди гостинно відчинені для відвідувачів, яких у нас 2300. Згодом ця назва стала фірмовим знаком бібліотеки, а девізом — слоган: «Дівчатка й хлоп'ятка, без справ не сидіть — журнал або книжку скоріше беріть!». А без справи нашим небайдужим читачам сидіти немає коли, бо для них у бібліотеці діють різноманітні об'єднання за інтересами, участь у яких допомагає їхньому спілкуванню, дозволяє кожному проявити свої здібності та таланти. Театр ляльок «Непосидько» приваблює театралів; гурток дитячої творчості «Умійко» — тих, хто любить малювати, вишивати або виготовляти щось власноруч; цікава і пізнавальна робота ведеться в екологічному клубі «Лісовичок». Для створення більш комфортного середовища бібліотека поділена на так звані зони, де функціонують різноманітні куточки: сімейного читання «Мама, тато, я — читаюча сім'я»; інформаційно-правовий «Дитино, знай свої права»; духовно-естетичний «Людина починається з добра»; краєзнавства «Край подвигів і щедрої краси»; валеологічний «Про себе треба знати, про себе треба дбати»; пізнавально-ігровий «Цікава планета». Вся наша діяльність, спрямована в першу чергу на залучення дітей до читання, проводиться не тільки у бібліотеці, а й у бібліотечних пунктах видачі літератури у школах №№ 28 і 30 та в дитячих навчальних закладах №№ 62, 70 і 78, розташованих у мікрорайоні нашого обслуговування. Тут для читачів ми проводимо багато різноманітних масштабних масових заходів.

Пріоритетним у роботі з підростаючим поколінням вважаємо розширення його світогляду, формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища і підвищення рівня екологічної культури. У зв'язку з цим нашими фахівцями було розроблено цільову творчу програму читацького розвитку «Зелений світ», успішній реалізації якої сприяє те, що поруч з бібліотекою знаходиться один із мальовничих куточків міста — парк Миру. Його охайні алеї, стрункі берізки, пухнасті ялинки, квітучі галявинки не залишають байдужим нікого. Як можна не милуватися такою красою під прозорим небом? Мабуть тому дітям найбільше подобається вивчати природу під час екологічних ігор, еко-подорожей і еко-диспутів саме тут. А ще вони люблять брати участь у роботі нашого бібліотечного клубу «Лісовичок». Тут для успішного формування їхньої екологічної культури проводяться щомісячні засідання, цікаві заходи та акції, наприклад, такі, як:

екологічні хвилинки «Зупинись і озирнись», екологічні ігри «Якби я був чарівником», вистави лялькового театру «Пригоди у казковому лісі», екологічні свята «Буду я природі другом!». Особливою є щорічна акція «Бібліотеці — зеленого друга», під час якої читачі дарують бібліотеці кімнатні рослини, які чудово прикрашають її інтер'єр.

Ми також намагаємося за допомогою книги популяризувати серед дітей здоровий спосіб життя, формуючи у них дбайливе ставлення до власного здоров'я. Цьому завданню підпорядковано проведення уроків валеологічних знань, вікторин, годин корисних порад, а якщо ці заходи відбуваються на мальовничому березі р. Псьол, то дитячій радості немає меж! Ще у наших читачів є можливість організовано виїздити на базу «Зелена діброва», де на свіжому повітрі можна не тільки переглянути улюблені журнали, а й взяти участь у змаганнях, конкурсах і вікторинах. Опікується таким відпочинком дітей вже впродовж багатьох років директор холдингової компанії «АвтоКрАЗ» спільно з клубом «Дніпро», і ця добра традиція продовжується. Від таких цікавих екскурсій у захваті і малі, і дорослі. Влітку бібліотека обов'язково організовує виїзні читальні зали на шкільні майданчики та в спортивно-оздоровчі комплекси (табори). Допомагають у вихованні та розвитку наших читачів і міцні творчі стосунки бібліотекарів з письменниками та знайомими людьми міста. Завжди вдало і успішно разом з друзями бібліотеки, до числа яких входять письменники А. П'ятибрат, О. Пилипчук, Л. Мосіна, О. Пантелей, художник В. Мосін, депутати міськради, представники ради мікрорайону та ради ветеранів, проводимо благодійну акцію «Подаруйте дітям радість — книгу!». Дітям також завжди цікаво зустрітись і поспілкуватись з видатними людьми, послухати про творчі плани авторів книжок, спогади ветеранів про лихі воєнні часи, плани представників міської адміністрації про перспективи розвитку рідного мікрорайону або міста тощо.

Активно працюємо ми над таким важливим аспектом діяльності, як вивчення запитів користувачів. Для цього кожного року проводимо тематичні опитування читачів, що допомагає ефективно організовувати роботу, якісно формувати фонд, максимально задовольняти потреби дітей у літературі за шкільною та позашкільною програмами, знаходити цікаві інноваційні форми масової роботи. Адже добре розуміємо, що сучасна людина в умовах інформаційного суспільства повинна вміти орієнтуватися у потоці усної та письмової інформації, і що саме бібліотека є посередником між джерелами інформації та користувачами. Одним з основних наших завдань ми вважаємо допомогу користувачам у навчанні орієнтуватися в безмежному морі інформації. З цією метою для наймолодших читачів оформлено покажчик-іграшку «Диводерево», що зроблений у формі ялинки, на гілочках якої знаходяться картки з описом книг з екології та анотаціями до них, а для старших влаштовуємо презентації бібліографічного дайджесту «Квартал ерудитів».

Читачі нашої бібліотеки завжди беруть активну участь у різних міських, обласних і всеукраїнських конкурсах, цілком заслужено здобуваючи призові місця. Так, у минулому році Дарина Олійник була першою у міському турі Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач року» та продовжила змагання у Полтаві, а Андрій Стронець посів 1 місце в номінації «Казки Рудого Панька» обласного конкурсу дитячої творчості «Моя мала батьківщина» (до 200-річчя М.В. Го-

голя) і був нагороджений поїздкою гоголівськими місцями. Вже традиційною стала участь дітей у конкурсах дитячої творчості, які щорічно проводяться податковою службою та Всеукраїнським благодійним фондом «Джерело Дніпра». Переможцем останнього конкурсу з питань енергозбереження, що проводився обленерго, став Євген Міхно, якого було нагороджено не тільки дипломом, а й цінним подарунком. Місцева друкарня навіть виготовила календарики з його чудовим малюнком.

Успіх нашої роботи криється у постійному творчому пошуку, бо нові часи диктують нові теми, нові форми роботи, спонукають до активізації реклами бібліотеки і підняття її позитивного іміджу. Ми постійно примножуємо наші здобутки, вивчаємо і впроваджуємо у практику роботи передовий досвід наших колег. І стоять за цим всім, насамперед, любов і відданість своїй справі, котрі залишаються незмінними в нашій маленькій, але любій серцю бібліотеці.

Галина Курінна,
завідуюча бібліотекою-філією № 5 ЦБС для дітей м. Кременчук

35 років на службі книзі

Дитяча бібліотека-філія № 5 уже 35 років є центром читання і популяризації книги серед підростаючого покоління такого великого мікрорайону міста, як Раківка. Шість її кваліфікованих спеціалістів, справжніх ентузіастів своєї справи, тісно співпрацюють з міським центром культури та дозвілля, трьома загальноосвітніми школами, п'ятьма дошкільними закладами та дитячою музичною школою № 2. Таке поєднання спільних зусиль робить усі бібліотечні заходи змістовнішими, насиченішими, цікавими і емоційно забарвленими.

Наша бібліотека — це дивовижна країна знань зі своїм логотипом, на якому зображено ворону. Чому саме її? Бо вона мудрий, розумний і допитливий птах. Ми теж вчимо своїх юних читачів дізнаватися нове, цікавитися різноманітними питаннями, духовно розвиватися, черпаючи свої знання з джерел бібліотечного фонду який нараховує майже 30 тисяч видань. А для того, щоб читачам було легше орієнтуватися в цьому різноманітті, застосовуємо різні методи. Так, для наймолодших читачів абонемент і читальний зал оформлено як пізнавально-ігрову зону «Пізнаємо, граючись», у якій розміщено безліч інформаційних виставок: «Прочитай про них!», «Читаєш ти?», «Чудеса живого світу», «Із скарбниці української літератури» тощо. Є тут також і постійно діюча виставка «Казка — народна мудрість» зі зверненням: «Дорогі діти! Запрошуємо вас на зустріч з Колобком, героями казки «Рукавичка», веселим Буратіно, Дюймовочкою, працелюбною Попелюшкою». Виставку доповнюють виготовлені дітьми паперові саморобки героїв прочитаних казок. Завжди викликають інтерес у читачів сезонні виставки книжок, в яких розповідається про пори року.

Гостинно відчинені двері і відділу обслуговування учнів 5–9 класів, де на них чекають книжкові виставки «Мандруємо Україною», «Полтавщина — край давній, мудрий, вічний», «Живи, моя державо, Україно», «Я маю право на життя», мета яких — розширити їхні інтереси і запити. Для цієї категорії читачів ми проводимо дні інформації, дні біб-

ліографії, бібліотечно-бібліографічні консультації, відкриті виставки нових надходжень літератури та періодичних видань. Подобаються нашим відвідувачам екскурсії «Знайомство з бібліотекою», експрес-подорожі «Книги — ювіляри року», вікторини «Що ти знаєш про довідкову літературу?», бесіди про багатство та розмаїття книжкового фонду бібліотеки, про відкритий доступ до нього.

Крім заходів, спрямованих на формування інформаційної культури читачів, ми багато уваги приділяємо їхньому навчанню орієнтуватися в світі інформації, користуватися її джерелами. З цією метою створено довідково-бібліографічний куточок для молодших читачів та інформаційний куточок «Твої помічники у виборі книги» — для старших. Останні також знайомляться з СК та СКС з краєзнавства, з рекомендаційними посібниками «Моя любов, мій Кременчук», «Полтавщини славні земляки», «Гоголівські місця Полтавщини» та багатьма іншими.

Підсилюють ефект усієї цієї роботи масові заходи. Зокрема, викликала жвавий інтерес у малечі зустріч з героями Великої Вітчизняної війни. Вони уважно слухали виступи легендарних людей, задавали їм різні запитання, адже юне покоління знає дуже мало про війну і то лише з літератури. Тому такі живі зустрічі залишають довгий і позитивний слід у пам'яті дітей, розширюючи їхній світогляд. Дуже подобається нашим читачам робота клубу естетичного напрямку «Школа гарних манер». Його заняття проходять у формі конкурсу «Любов і дружба завжди поруч», турніру джентльменів, свята-гри «Правила етикету на кожен день» тощо.

У нашому мікрорайоні багато дітвори. Тому ми вбачаємо своїм головним завданням донести книгу до кожного бажуючого, залучити до читання та відвідування бібліотеки якомога більше дітей, щоб зростали вони духовно багатими, розумними, здатними до подальшого удосконалення і творчого розвитку.

Анна Бардашевська,

директор Херсонської обласної бібліотеки для дітей

Пріоритети методичної діяльності (Огляд досвіду та інновацій)

Як відомо, бібліотеки — одна з найдавніших інституцій у світі. Історія бібліотечної справи нараховує тисячоліття, впродовж яких формувалася її методика і технології. Але, незважаючи на це, діяльність бібліотек і досі час від часу зазнає значних, інколи навіть радикальних змін, причиною яких стають не тільки технічна модернізація та оновлення технологій, а й низька результативність заходів методичного впливу. Можливо, саме через це методична робота найбільш часто зазнає і навіть потерпає від спроб «перебудови».

Пошуками та спробою виробити власну систему методичного впливу періодично зайняті, як правило, методичні центри різного рівня — від національних до районних. Таку спробу зробили і ми. У процесі аналізування та переосмислення системи методичного впливу, що склалася, ми керувалися, в першу чергу, результативністю нашої методичної роботи. Саме цей критерій став визначальним у розробці власної системи, для досягнення результативності якої були вибрані такі пріоритети оновленої системи методичної діяльності, як: визначення «критичної» проблеми, тобто найбільш болючої точки, та розробка системи методичних дій для її вирішення; вибір та розробка інноваційних форм методичного впливу, які найбільш позитивно позначаються на бібліотечній практиці, зможуть дієво вплинути на реальний стан справ; підтримка інновацій та ініціатив бібліотечних працівників; залучення бібліотек різних систем і відомств до вирішення актуальних проблем; посилення контролю та відповідальності за результати реалізації визначених завдань; перенесення акцентів у системі контролю в площину відповідальності методичних центрів нижчої ланки; забезпечення постійного методичного супроводу робочої проблеми та його послідовність.

Найяскравішою ілюстрацією до викладених вище теоретичних засад і узагальнень нової системи є методичний супровід проблеми підтримки та стимулювання дитячого читання, яку можна назвати проблемою № 1. Початком її вирішення став виїзний обласний семінар, що проводився на базі Каховської районної ЦБС восени 2007 року. Ключовою темою семінару була визначена діяльність центральних дитячих бібліотек як організаторів дитячого читання в районах. Результатом семінару стала розробка стратегії методичних центрів з означеної проблеми, що включала: підготовку і проведення в наступному 2008 році міжрайонних майстер-класів; організацію 23 квітня свята книги для базових бібліотек; підготовку до представлення інновацій на аукціоні бібліотечних ідей; огляд куточків-консультацій для батьків «Читаємо разом з дітьми». Обов'язковими для всіх заходів з підвищення кваліфікації було виконання так званих «домашніх» завдань, що передбачає проведення районних міжвідомчих семінарів-практикумів з питань організації підтримки читання дітей за заданою орієнтовною програмою. На цьому ж семінарі було оголошено старт довгостроковій обласній бібліотечній акції «Читай і стань успішним!», спільний наказ про проведення якої підписали

обласні управління культури і туризму та освіти і науки. Міжрайонні фокус-семінари «Книга для дитини: креативні підходи у просуванні читання» проходили на базі чотирьох обраних ЦБС: Генічеської, Новокаховської, Голопристанської та В.-Олександрівської. Головною складовою цих семінарів були майстер-класи з організації та проведення вперше в нашій області свята книги, приуроченого до Всесвітнього дня книги та авторського права. Інноватика фокус-семінарів полягала в організації аукціонів бібліотечних ідей, що пропонувалися їх учасниками у формі стендових, електронних і відеопрезентацій. За умовами цього заходу, ЦБС, які «купували» цікаву для них ідею, у якості «плати» брали на себе зобов'язання цю ідею реалізувати та відзвітувати через рік перед її авторами про результати. Третьою складовою семінарів стали заходи щодо контролю за виконанням домашнього завдання попереднього семінару, тобто фахове обговорення ходу свята книги та аналіз куточків-консультацій для батьків юних читачів. На цих міжрайонних фокус-семінарах їх учасники отримали домашнє завдання — впровадити придбані на аукціоні ідеї та розгорнути рух волонтерських бригад у відповідності з умовами обласної бібліотечної акції. З метою належної організації подібних заходів у майбутньому за підсумками семінарів у ЦБС-учасницях було видано збірники методичних матеріалів.

Наступним кроком на шляху методичного забезпечення просування читання став обласний семінар на базі Білозерської ЦДБ на тему «Вплив бібліотеки на становлення і розвиток дитини-читача: практичний досвід та перспективні завдання». Практичними складовими семінару були презентація досвіду бібліотеки-базис; експрес-звіти у формі «перехідного» мікрофону про реалізацію ідей, придбаних на аукціонах; огляд перших кроків реалізації обласної акції; аналіз макетів куточків сімейного читання бібліотек-учасниць. Інноватикою цього заходу стали презентації пілотного проекту формування інформаційної культури школярів, а також блогу, присвяченого програмам підтримки дитячого читання на Херсонщині. Домашнє завдання семінару полягало в поглибленні діяльності, спрямованої на реалізацію обласної бібліотечної акції, зокрема організації роботи читацьких парламентів з визначення списку кращих книг та підготовки бібліоспарингів — нової форми методичного забезпечення. Ідея бібліоспарингів та специфіка їх організації була вперше озвучена під час всеукраїнського проблемно-цільового навчання директорів обласних бібліотек для дітей у м. Миколаїв у вересні 2008 року. Суть цієї форми полягає у почерговому, за графіком, взаємовідвідуванні ЦБС з метою ознайомлення з практикою роботи колег, участі у показовому заході (на вибір бібліотеки-господаря) і, головне, в аналізуванні основних напрямів та ділянок роботи бібліотеки-базис за пам'яткою, заздалегідь складеною обласним методичним центром. Цей захід, згідно з основною схемою, включав усі обов'язкові компоненти організації інноваційних методичних форм, а саме: майстер-клас у формі показового заходу (практична скла-

дова), інноватика якого полягала у виборі форми заходу з популяризації книги і, звісно, функції контролю. Але, на відміну від попередніх заходів, функція контролю в бібліоспарингах стала домінуючою. Це добре розуміли і самі учасники, готуючись до візиту колег, аналізуючи власну діяльність та роботу бібліотеки-партнера. Саме під час підготовки до заходу і його проведення з'явилось розмаїття таких цікавих форм роботи з читачем, як фестиваль бібліотечних клубів (Каланчацька ЦБС), свято читацької родини (Скадовська ЦБС), конкурс дитячої творчості «Фантазері-казкарі» (Голопристанська ЦБС), «Чарівники заповітної мрії» (Херсонська ЦБС), «Пролісок надії» (Каховська ЦБС), «Родове дерево» (Нововоронцовська ЦБС), «Мама, тато і я — читаюча сім'я» (Іванівська ЦБС), «День Інтернету» (Каланчацька ЦБС).

За підсумками серії бібліоспарингів для працівників районних і центральних міських бібліотек для дітей на тему «Креативна роль дитячої бібліотеки у формуванні дитини-читача» було підготовлено узагальнюючу довідку та рекомендації щодо удосконалення бібліотечного обслуговування дітей та підлітків у області. Ці два документи відповідним наказом управління культури і туризму облдержадміністрації були доведені до відома відділів культури і туризму та ЦБС. У цьому наказі також визначено і домашнє завдання — провести семінари-тренінги для бібліотечних працівників, що обслуговують дітей, на тему «Організація масових бібліотечних заходів у сценічному форматі: нові можливості — нові рішення» із залученням фахівців районних палаців культури. Орієнтовна програма семінару додавалася до наказу.

Інноваційною подією 2009 року стало проведення в усіх дитячих бібліотеках і школах нашої області відкритого уроку читання. Згідно зі спільним наказом обласних управлінь культури і туризму та освіти і науки цей урок проводився 30 вересня у Всеукраїнський день бібліотек за єдиною методикою, запропонованою обласною бібліотекою для дітей та викладеною у спеціальних методичних рекомендаціях. Підсумком цієї роботи став інформаційний бюлетень, у якому узагальнено кращий спільний досвід бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів і дитячих бібліотек області. Підготовлено і видано його було Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів (Херсон, 2009). Найбільш креативні відкриті уроки читання та підсумки бібліоспарингів стали предметом обговорення на обласному семінарі «Бібліотека як простір адаптації та розвитку особистості дитини», що відбувся у грудні минулого року.

Основною темою цього семінару було обговорення завдань нового етапу обласної бібліотечної акції «Читай і стань успішним!», зокрема, підготовки до першого обласного конкурсу волонтерських бригад, а також інформування про кращий досвід та креативні ідеї, озвучені під час всеукраїнського саміту директорів обласних бібліотек для дітей (Херсон, серпень 2009). На ньому для ознайомлення бібліотекарів з креативними формами популяризації книги вперше застосовано форму консультації-презентації «Бібліотечна стилістика виставкової та масової роботи для сучасних дітей і підлітків». Запровадження креативних форм, про які йшлося в консультації, а також презентація електронного довідника школяра «Літературна Херсонщина» і стали домашнім завданням семінару. Крім того, всі ЦБС мали розгорнути роботу з підготовки до першого обласного конкурсу волонтерських бригад. Наскільки їм це вдалося ми зможемо оцінити під час фінального шоу.

Оглядаючи зроблене, можна визнати позитивні результати перших кроків, здійснених на шляху формування системи методичного впливу на діяльність бібліотек системи, орієнтованої на формування ефективних практичних навичок роботи з читачем-дитиною та книгою. Такий підхід ми називаємо умовно методом завершеного циклу, який передбачає визначення проблеми, шляхів її вирішення та кінцевий результат, здатний практично змінити стан справ на краще. Кожен із етапів циклу супроводжується необхідним методичним пакетом, що включає орієнтовані програми районних семінарів, матеріали до доповідей, консультації, методичні поради щодо виконання конкретних домашніх завдань і т. п. Після завершення чергового циклу, як правило, видаються збірки матеріалів, куди входять окремі виступи, фотосесії, сценарії цікавих заходів тощо. Також, вибірково, виставляємо найкорисніші і найцікавіші, на наш погляд, матеріали та документи на сайті бібліотеки у розділі «Дитячим і шкільним бібліотекарям на замітку». Метод завершеного циклу, який виявився дуже ефективним, ми почали застосовувати також і при вирішенні проблеми стимулювання креативної діяльності дитячих бібліотекарів на шляху впровадження інноваційної складової у формуванні інформаційної культури школярів та в освоєнні бібліотекарями, зокрема шкільними, новітніх інформаційних технологій. І значною підтримкою в цій роботі нам стане грант, який бібліотека виграла у конкурсі «Навчально-інноваційні бібліотеки» за програмою «Бібліоміст».

Міжрегіональний майстер-клас в Херсонській обласній бібліотеці для дітей. 2010 рік

Учасники міжрегіонального майстер-класу на танку бібліотеки

Валентина Косоногова,
директор Львівської обласної бібліотеки для дітей

Львівська обласна бібліотека для дітей: новітня історія 2000–2009 рр.

Незмінною місією дитячої бібліотеки є надання кожній дитині доступу до книги та інформації для набуття знань, духовного збагачення або для втіхи та розваги. Вступаючи у нове тисячоліття, Львівська обласна бібліотека для дітей поставила перед собою стратегічну мету: створити новий образ бібліотеки — бібліотеки майбутнього, сучасної, відкритої для всіх, модернізованої, зручної для користувачів. Реалізація цієї стратегії передбачала удосконалення структури, інноваційну діяльність, освоєння нових інформаційних технологій та оснащення бібліотеки сучасними технічними засобами, розвиток нового професійного мислення у персоналу, розширення соціального партнерства та міжнародну співпрацю.

Зміни в структурі бібліотеки

У 2005 році на підставі Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та рішення Львівської обласної ради «Про вдосконалення управління спільною власністю територіальних громад області» бібліотека перейшла в комунальну власність. Було затверджено нову редакцію її Статуту. Зміни відбулися і в структурі бібліотеки. 19 грудня 2002 р. у бібліотеці урочисто відкрито Інтернет-центр. 31 січня 2006 р. запроваджено платні послуги для студентів навчальних гуманітарних закладів, які активно користуються послугами бібліотеки. Для цього при відділі обслуговування читачів-учнів 5–9 класів та організаторів дитячого читання створено сектор обліку, функції якого поступово розширюються. А з метою оптимізації обслуговування користувачів абонементів відкрито самостійний сектор абонементів для учнів всіх вікових груп, але з окремими кафедрами. У 2008 році з багатьох причин (відсутність належного приміщення, відповідних кадрів тощо) відділ естетичного виховання реорганізовано у кафедру видачі літератури з питань мистецтв.

У зв'язку з функціонуванням в бібліотеці локальної мережі, постійним оновленням парку комп'ютерів, освоєнням сучасних програмних продуктів, збільшенням числа АРМів, необхідністю адміністрування електронного каталогу та власних БД бібліотеки виникла потреба у розширенні функцій Інтернет-центру. Тому у 2008 році було створено відділ автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів (до нього увійшов Інтернет-центр) і введено посаду завідувачого цим відділом.

Робота з кадрами. Підвищення кваліфікації

Цей важливий сектор завжди знаходиться в центрі уваги управлінської діяльності адміністрації. Сьогодні у бібліотеці працює стабільний, високопрофесійний колектив: 79% працівників мають вищу освіту, в т.ч. спеціальну — 52%; 47% мають стаж роботи понад 20 років, 12% — понад 10 років. Але ми, дивлячись в майбутнє та дбаючи про резерв, реалізуємо проект соціальної і професійної адаптації молодих спеціалістів «Молодь в бібліотеці». За період з 2000 по 2009 рр. на роботу до бібліотеки прийшло вісім молодих спеціалістів: сім з Львівського училища культури і мистецтв і один з Рівненського гуманітарного університету. Пра-

цюючи в бібліотеці, всі випускники училища здобули вищу спеціальну освіту, їм створюються умови для професійного зростання. Молоді фахівці, почавши свою трудову діяльність з посади бібліотекаря, стають провідними бібліотекарями і завідувачими відділами.

Велике значення у питанні підвищення кваліфікації працівників надається навчанню поза бібліотекою. Ми завжди вишукуємо будь-яку можливість для направлення бібліотекарів на навчання, здобуття грантів, налагодження професійних контактів. Наші працівники стажувалися в бібліотеках США за програмою «Громадські зв'язки» (проект «Гармонія»), проходили навчання на курсах підвищення кваліфікації в Національній академії керівних кадрів (20 працівників), брали участь у семінарі-тренінгу «Ресурси та можливості Інтернет для забезпечення потреб читачів публічних бібліотек» у Центрі безперервної інформаційно-бібліотечної освіти (10 працівників), тренінгу «Інтернет для бібліотекарів» у Львівському центрі програми розширення доступу та навчання в Інтернет (ІАТР) (18 працівників), працювали в школі мультимедійних технологій в м. Глівіце (Польща), здобували знання в рамках проекту «Культосвітні заклади і активізація громад» Рівненського факультету Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв і Фондації імені князів-благодійників Острозьких тощо. Активна і творча діяльність колективу неодноразово відмічалася Міністерством культури і туризму України, обласною держадміністрацією, громадськими установами: багатьох працівників нагороджено почесними грамотами, а заступнику директора бібліотеки у 2009 році присвоєно звання «Заслужений працівник культури України».

Формування бібліотечного фонду та керування його розвитком

Забезпечення бібліотеки документними ресурсами, без яких неможливе її якісне функціонування, і надалі залишається пріоритетним напрямом роботи. За останнє десятиліття підходи до формування фондів були переглянуті: бібліотека поставила перед собою завдання зменшити його обсяги за рахунок вторинного відбору документів, що втратили свою актуальність, а також морально застарілих і фізично зношених. З 2000 по 2009 рр. кількість документів, які щорічно вилучалися з фонду, зросла в 7,5 разів. Порівняно з 2000 р. фонд бібліотеки у 2009 р. зменшився на 6.800 прим (4%). З 2006 р. з нього активно вилучаються і кінофотофонодокументи (грамплатівки, діафільми тощо). Натомість у 2007 році бібліотека починає активно укомплектовувати фонд документами на новітніх носіях інформації, що значно посилює його інформаційну цінність. Ресурсна потужність бібліотечного фонду постійно зростала за рахунок періодичних видань, репертуар яких ретельно аналізувався. Важливим було те, що укомплектування фонду відбувалося з урахуванням економічних факторів: закупівля літератури здійснювалася безпосередньо через співробітництво з видавництвами. Бібліотека комплектувалася більш ніж в 30 державних і комерційних видавництвах, найбільше у львівських («Аверс», «Апріорі», «Видавництво Старого

Лева», «Кальварія», «Літопис», «Світ», «Світ дитини» тощо), а також у київських, тернопільських і харківських. Ретельне вивчення їхнього репертуару дало змогу отримати всі кращі дитячі книги, презентовані на Львівському форумі видавців, найкращі книги в номінації «Дитяче свято» щорічних українських рейтингів «Книжка року» і т.п. У фонді також постійно розширюється репертуар новодруків, з'являються нові серії книг для дітей, нові імена дитячих письменників, зростає кількість примірників цих видань, що сприяє покращенню якісного складу фондів на абонементних. Значно збагатився фонд довідковими і красназвничими виданнями. У бібліотеці створено музей дарунків, на «золотих» полицях якого розмістилися твори з автографами багатьох письменників, які були гостями бібліотеки.

З огляду на те, що бібліотека має статус науково-дослідного, інформаційно-консультативного і методичного центру з питань культурного розвитку дітей регіону, ми взяли курс на максимальне наповнення фонду фаховою літературою з питань бібліотечної справи. В результаті у нас є всі видання Національної парламентської бібліотеки, Національної бібліотеки України для дітей, праці відомих сучасних бібліотекознавців, видання Московського, Санкт-Петербурзького університетів культури та спеціального видавничого проекту для бібліотек Європейської комісії *PULMAN*, серії видавництва «Ліберія», що спеціалізується на випуску літератури з бібліотекознавства, та ін. Особливу цінність являє собою унікальне фундаментальне видання «Библиотечная энциклопедия», яким серед публічних бібліотек Львова володіє лише наша бібліотека.

Останнім часом ми взяли на себе ще одну непросту функцію: формування репертуару видань для реалізації програм поповнення фондів бібліотек області. Працівники бібліотеки є членами громадської експертної ради при комісії з питань культури, духовного відродження, ЗМІ при Львівській обласній раді, що визначає репертуар книг, які необхідно закупити для бібліотек області за кошти Програми підтримки вітчизняного книговидавництва. Разом з видавцями і книгорозповсюджувачами нас запрошують на професійні обговорення, де визначаються пріоритети книговидавництва у Львові. І це не випадково. У 2008 році за наказом управління культури і туризму три обласні бібліотеки провели масштабне вивчення стану бібліотечних фондів бібліотек області. Працівники нашої бібліотеки побували в кожній ЦБС з однією метою — детально вивчити якісний склад бібліотечних фондів, зокрема дитячої літератури. Узагальнені матеріали разом з рекомендаціями були подані в ОУНБ. В цьому ж році на сайті бібліотеки вперше представлено список нових надходжень за поточний рік. Така робота стала традиційною, а список носить інформаційно-рекомендаційний характер для комплектаторів районних бібліотек. З 2004 року бібліотека складає і випускає щорічний інформаційний рейтинг-список «Кращі дитячі книги форуму видавців у Львові», адресований працівникам бібліотек Львівщини. У 2009 році обласною радою було виділено спецпризначенням 30 тис. грн для укомплектування фондів ЦБС області кращою дитячою літературою. Це завдання наша бібліотека виконала з честю: підбірка з 16 кращих дитячих книг року надійшла в кожную дитячу бібліотеку Львівщини.

Змін зазнали каталоги і картотеки бібліотеки. З 2004 року з метою оптимізації довідково-інформаційного обслуговування користувачів реорганізовано систематичний каталог для учнів 4–9 класів, а у 2009 р. законсервовано чи-

тацькі алфавітний і систематичний каталоги, картотеки назв, персоналій і службову частину СК, оскільки подальше ведення і удосконалення електронного каталогу та його використання зробило ці частини ДБА не актуальними.

Основні завдання, пріоритетні напрями в роботі з користувачами

Використовуючи всі наявні ресурси, бібліотека завжди намагалася створити сприятливе середовище для розвитку дитини через читання, книгу і нетрадиційні носії інформації, яке б відповідало її віковим, статевим, соціокультурним та індивідуальним особливостям. Показники кількості користувачів і видач у бібліотеці були стабільними (користувачів — 10000, видач — 200000) і відповідали її реальним можливостям, хоча професійний потенціал бібліотеки дозволяє досягати вищих показників. На жаль, на заваді є надзвичайно мале приміщення, віддаленість книгосховищ, невелика кількість сидячих місць у читальних залах, відсутність спеціального залу для масової і гурткової роботи, недостатнє фінансування матеріально-технічної бази тощо.

Потужним стимулом для розвитку бібліотеки стала проектна діяльність. Це і широкомасштабні монопроекти, що діють протягом кількох років, і міні-проекти тимчасового характеру. Часто траплялося так, що деякі з них привертати увагу користувачів, збагачувалися новими ідеями бібліотекарів, знаходили зацікавлених партнерів і переростали у великі довготривалі програми. Важливим кроком у цій діяльності для нас стала перемога у конкурсі грантів Посольства США в Україні «Інтернет-центр для читачів публічних бібліотек. *LEAP*», завдяки якій 19 грудня 2002 р. у бібліотеці було відкрито Інтернет-центр. Саме його створення викликало до життя принципово нові форми роботи з читачами, які логічно поєднують традиційні бібліотечні методи з використанням новітніх технологій.

Одним з наймасштабніших проектів бібліотеки є монопроект «Малий книжковий форум», що діє з 2003 року. Це яскравий приклад багаторічної плідної співпраці бібліотеки і громадської організації «Форум видавців». Наші бібліотекарі завжди беруть активну участь у всіх заходах форуму, в організації і проведенні науково-практичних конференцій, присвячених дитячій книзі і читанню. Крім цього, організовуються творчі зустрічі читачів з дитячими письменниками і видавцями. За час дії цього проекту гостями бібліотеки були лауреат премії імені Лесі Українки дитяча письменниця Галина Малик (м. Ужгород), лауреат Державної премії АРК, володар Почесного диплому Г.Х. Андерсена Євген Білоусов (м. Феодосія), головний редактор журналу «Однокласник» Сергій Іванюк. Відбулися також численні зустрічі з працівниками видавництва дитячої літератури в Україні, молодими українськими письменниками, що пишуть для дітей, презентації багатьох книг львівських авторів і письменників — гостей форуму. З кожним роком проект збагачується новими цікавими ідеями, які дуже швидко втілюються у життя. З часу появи конкурсу «Найкращий читач року», який вже давно став традиційним, ми є його організатором на регіональному рівні. Завдяки цьому з року в рік зростає кількість бажаючих поборотися за звання «Найкращий читач року». Заступник директора нашої бібліотеки є модератором бібліотечної секції і членом робочої групи зі створення Регіональної програми підтримки і розвитку читання, яка буде своєрідним каталізатором всієї цієї роботи. Наразі проект Програми передано для затвердження на сесії міської ради.

Активну участь бібліотека бере у проведенні Всеукраїнського фестивалю «Книгоманія». Її працівники зустрічають дітей-переможців з усіх куточків України, організовують їм комфортне перебування у Львові, знайомлять з життям ровесників, влаштовують яскраві масові заходи. Надзвичайне враження на дітей справила «Ніч у бібліотеці», проведена Львівською обласною та центральною міською бібліотеками для дітей. Учасники цієї незвичної акції зазначили, що нашу бібліотеку вони не забудуть ніколи в житті!

Цікавим проектом бібліотеки є діяльність літературного театру «Маска». За п'ять років його існування підготовлено чимало вистав за участю обдарованих дітей, проведено різноманітні цікаві театралізовані заходи і акції. Дуже багато творчих робіт літературного театру «Маска» присвячено українським письменникам, особливо класикам, відзначенню їхніх ювілеїв. Для юних акторів проходили змістовні майстер-класи відомих акторів львівських театрів, зустрічі з представниками інших театральних професій. Все це, безумовно, сприяє популяризації бібліотеки, допомагає залученню нових читачів і розвитку їхніх художніх та естетичних смаків.

Проект «Хатка Левенятка», започаткований у рамках програми «Львів читає дітям», ще у 2007 році став популярною щоденною вечірньою телепередачею для дітей, головну роль в якій відведено книзі і читанню вголос. За цей час бібліотека і Львівське обласне телебачення стали справжніми партнерами. Часто зйомки зустрічей Левенятка з читачами проходять прямо у бібліотеці, а наші працівники щомісяця виступають на телебаченні з розповідями про нові книги, читають вголос казки, оповідання, вірші, інформують про конкурси і цікаві події, які чекають на маленьких глядачів у бібліотеці. Бібліотекарі сповна використовують унікальну можливість рекламувати бібліотеку та її послуги, інформують про нові надходження, демонструють уривки з цікавих масових заходів, проводять телевізійні бібліотечні уроки. У самій бібліотеці створено постійно діючу виставку «Хатка Левенятка», де кожен може ознайомитися з матеріалами цього проекту, подивитися малюнки, які надсилають діти на телебачення, і фотографії найактивніших читачів, переглянути книжки, запропоновані для читання тощо. У рамках проекту також працює клуб любителів голосного читання «Чарівна лампа», де влаштовуються недільні голосні читання для найменших. Завдяки цьому бібліотекарі ознайомлюють малюків з найкращими творами світової дитячої літератури і новими надходженнями до бібліотеки. На Всеукраїнському конкурсі бібліотечних ідей у 2007 році проект «Хатка Левенятка» посів перше місце.

Монопроект міжнаціонального культурного спілкування «Книжкові мости», започаткований у 2002 році, залишається актуальним і сьогодні. У рамках його програми вже відбулися такі великі літературні акції, як: «Україна — Росія: книжковий міст», де були присутні віце-консул Генерального Консульства Російської Федерації у Львові, голова Російського культурного товариства, директори російських шкіл Львова; «Книжковий міст Україна — Грузія» до Року Грузії в Україні, до проведення якого долучилося Почесне Консульство Грузії у Львові. У 2006 році «Книжковий міст» наблизив читачів бібліотеки до країн ЄС, адже він був присвячений літературі і мистецтву європейського світу. На захід були запрошені Консул Генерального Консульства Республіки Польща у Львові у справах шкільництва та культури, голова Німецького культурного товариства, директор

Французького культурного центру, учні шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Розширенню знань про європейські країни сприяла літературно-туристична мандрівка «Світ стає ближчим» до Дня Європи. З нагоди її проведення в бібліотеці розпочав працювати постійно діючий куточок «Європейський дім», де зосереджено інформаційні ресурси про Євросоюз. Важливим є те, що проект «Книжкові мости» переріс в активну співпрацю з міжнародною бібліотечною спільнотою, і на його тлі виріс багаторічний українсько-польський проект «Україна — Польща: книжковий міст».

«Мобільне покоління — XXI» — основною темою цього інтерактивно-освітнього проекту була етика нового спілкування та безпека для здоров'я і психіки людей при користуванні мобільними телефонами і комп'ютерами. У рамках його реалізації проводилися численні зустрічі дітей з медиками, психологами, операторами мобільного зв'язку. Цей проект також був серед переможців на Всеукраїнському конкурсі бібліотечних ідей.

Хочеться відмітити і активну діяльність Інтернет-клубу «Смайлик» для учнів польських шкіл міста. Ідея клубу не тільки у тому, щоб об'єднати цих дітей для спілкування, а й у тому, щоб за допомогою засобів Інтернету і медіа прищеплювати їм інтерес до читання, навчити критично оцінювати прочитане, грамотно формулювати свої думки, володіти мистецтвом дискусії. Ефективно сприяє такій роботі і реалізація медіапроекту «Віртуальна читальня».

У нашій проектній діяльності одним з пріоритетних напрямів є робота з дітьми, що потребують особливої уваги. Вже п'ять років успішно реалізовуємо бібліотерапевтичний авторський проект естетичного розвитку дітей з вадами зору «Дотик». Два роки активно співпрацюємо з благодійною організацією «Карітас Львів УГКЦ» і опікуємося молодими людьми з синдромом Дауна та іншими розумовими розладами у рамках інформаційно-бібліотерапевтичного проекту «Карітас». Неабияке місце займає і робота з обдарованими дітьми. Особливо хочеться відмітити головний «обдарований» проект бібліотеки — роботу літературної студії «Джерельце», якою керує відома львівська поетеса Марія Людкевич — кавалер ордена княгині Ольги III ст., лауреат премії ім. Лесі Українки і літературних премій ім. Д. Нитченка, ім. М. Шашкевича, ім. П. Тичини, «Благовіст». Студія, яку знають не тільки у Львові, але й далеко за його межами, діє вже понад 20 років, і багато хто з її вихованців стали справжніми письменниками, журналістами, вченими-філологами. Юні літератори по-доброму змагаються в творчості, колективно обговорюють свої твори, навчаються майстерності у відомих поетів, прозаїків, адже на засіданнях студії проводять свої майстер-класи відомі українські письменники і поети. За минуле десятиліття було видано 2 збірки творчості літстудійців: «Пелюстковий автограф» (антологія одного вірша) та «Місто птахів і поетів» (до 20-річчя студії).

Нові проекти бібліотеки

Високий авторитет бібліотеки сприяє тому, що свої послуги в якості волонтерів нам пропонують фахівці найрізноманітніших професій. Зокрема, психолог Ірина Карівець започаткувала проект психолого-бібліотерапевтичної підтримки дітей та підлітків «Швидка психологічна допомога», а художник Ольга Баклан на волонтерських засадах створила в бібліотеці авторську студію книжкової ілюстрації «Мальована книга». На прохання читачів — учнів 6 кла-

сів в бібліотеці створено клуб літературно-інтелектуальних ігор «Що? Де? Коли?».

З 2003 року в бібліотеці започатковано власну нагороду — почесну медаль-відзнаку «Великий приятель маленьких читателей», яка вручається за рішенням дитячого журі дорослим, що внесли вагомий внесок в розвиток дитячої книги і дитячого читання. Цю нагороду вже отримали Лідія Лемик — гол. редактор журналу «Світ дитини»; відомі львівські письменники і поети Ігор Калинець, Микола Петренко, Марія Людкевич; поет, редактор, упорядник, перекладач, директор видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА Іван Малкович; президент Форуму видавців Олександра Коваль. На цьогорічному фестивалі «Книгоманія» почесну відзнаку бібліотеки отримала телепередача «Хатка Левенятка» зі своїм головним персонажем. Урочисту церемонію нагородження навіть транслювали по Львівському телебаченню.

Наша робота не була б такою успішною і плідною без допомоги справжніх друзів бібліотеки і її партнерів, коло яких розширюється з року в рік. Бібліотека активно співпрацює з Громадською організацією «Форум видавців», Інститутом післядипломної освіти вчителів, міськими палацами культури і центрами творчості дітей, Львівським обласним відділенням Національної спілки письменників України, Союзом українок, Товариством репресованих, благодійними організаціями та багатьма іншими установами, що опікуються неповносправними та соціально незахищеними дітьми.

Міжнародна співпраця

Нашу бібліотеку вирізняє активна співпраця з міжнародною бібліотечною спільнотою. Сьогодні до кола наших партнерів входять окремі бібліотеки Польщі та Росії, Польська Спілка Бібліотек (*Polski Związek Bibliotek*). Майже щорічно бібліотека бере участь у міжнародних конференціях Польської Спілки Бібліотек і Асоціації польських бібліотекарів, що відбуваються у Цехочінку, Суwalkах, Закопане, Любліні, Торуню, Жешуві, Варшаві. Результатом такої взаємодії стали спільні проекти «Україна — Польща: книжковий міст», «В головній ролі книга», «Леви, слони і... бібліотеки», запозичення польського досвіду і розробка проекту «Львів читає дітям», проведення заходу «Ніч у бібліотеці», публікації в польських професійних виданнях і збірках матеріалів конференцій. Нами укладено угоди про співпрацю з публічними бібліотеками міст Кросно і Тшебятів, а у 2008 році бібліотека, єдина з українських бібліотек, стала асоційованим членом Польської Спілки Бібліотек.

Автоматизація бібліотечних процесів, впровадження новітніх технологій

Останнє десятиліття було часом активного технічного переоснащення бібліотеки. На сьогодні ми маємо 19 комп'ютерів, підключених до Інтернету і об'єднаних в локальну мережу, працює Інтернет-центр для користувачів,

створюються мультимедійні презентації для активізації масової і методичної роботи, реклами бібліотеки, ведеться електронний каталог. Завдяки технічному оснащенню та високій кваліфікації працівників стала можливою участь бібліотеки в корпоративних проєктах Національної бібліотеки України для дітей «Віртуальна бібліографічна довідка» (з 2006 р.), «Корпоративна каталогізація періодичних видань» та «Рекомендаційна веббіографія». В грудні 2003 року в бібліотеці було створено і відкрито власний веб-сайт www.lodb.org.ua, зараз виставлено вже третю його версію. В рейтингу українського бібліотечного сегменту Інтернету наш сайт посідає доволі високе місце. За минулий рік його відвідало 57 тис. віддалених користувачів із 40 країн світу. З часу відкриття Інтернет-центру десятки тисяч дітей і дорослих (студенти, вчителі, сільські і шкільні бібліотекарі) навчилися користуватися комп'ютером, оволоділи навичками самостійного пошуку джерел інформації в Інтернеті.

Методична діяльність

Як науково-методичний центр головною метою своєї діяльності вважаємо стимулювання і сприяння модернізації бібліотек області, удосконалення системи бібліотечного обслуговування дітей. Саме досягненню цієї мети була підпорядкована реалізація ряду інноваційних методичних проєктів. Насамперед, це наймасштабніший методичний проєкт бібліотеки останніх років «Бібліотеки малих міст: відродження і розвиток», у процесі реалізації якого було проведено велику аналітичну роботу з вивчення стану фондів, матеріально-технічної бази міських і селищних бібліотек для дітей та дитячих філій бібліотек малих міст, а також навчально-методичний проєкт «Бібліотека ХХІ століття», що передбачає проведення циклу семінарів для різних категорій бібліотечних працівників. Корисними для бібліотек області були семінари «Інтернет-центри: що далі», «В головній ролі — читач», «В головній ролі — книга», «Виклики епохи інформатизації: відповідь дитячої бібліотеки» та ін.

Серед інших форм методичної діяльності заслуговують увагу «Школа бібліотечної інноватики», «Виїзний коледж на колесах», консалтинг-центр «Швидка методична допомога», рекламно-інформаційні карти досвіду «Бібліогід», музей бібліотечної реклами. На сайті бібліотеки розміщено повнотекстові версії всіх методичних матеріалів бібліотеки. З останніх варто відмітити методичну консультацію «Єврознавство — шлях до толерантності», серію нарисів-портретів «Зірки на бібліотечному небосхилі».

Висновки

За 70 років свого існування та активної діяльності Львівська обласна бібліотека для дітей довела свою життєздатність і потрібність. Вона відома громадськості Львова і області, про її досвід знають колеги в Україні та світі. В планах на майбутнє і надалі працювати творчо, наполегливо, завзято, шукати нове на користь наших найголовніших користувачів — дітей.

Учасники міжнародної науково-практичної конференції у Львівській обласній бібліотеці для дітей

Емілія Огар,
професор кафедри видавничої справи та редагування Української академії друкарства,
член Міжнародного товариства дослідників дитячої літератури (IRSL)

Гаслу «Час читати!» — наукову підтримку

У рамках 4-го «Форуму видавців — дітям» з 28 квітня по 2 травня 2010 р. у Львові проходила Міжнародна науково-практична конференція «Дитяче читання і дитяча книга в Центральній та Східній Європі: теорія і практика», яка стала важливою складовою цього потужного багатоаспектного і вже традиційного заходу. Цього року її організаторами були: департамент гуманітарної політики Львівської міської ради, Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Українська академія друкарства, Українська бібліотечна асоціація, Національна бібліотека України для дітей, Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Львівська обласна бібліотека для дітей, Львівська державна обласна універсальна наукова бібліотека, громадська організація «Форум видавців». Співголовами оргкомітету конференції стали я — Емілія Огар, професор Української академії друкарства, член Міжнародного товариства дослідників дитячої літератури (IRSL) і Лариса Лугова — заступник директора Львівської обласної бібліотеки для дітей, член президії Української бібліотечної асоціації.

Тема цьогорічної конференції, як і сама ідея зустрітися у Львові представникам країн Центральної та Східної Європи, виникла торік, під час 19-го Конгресу IRSL, що проходив у Франкфурті. Тоді відповідну пропозицію автора цієї статті, яка представляла Україну на спільному пленарному засіданні «Дитяча література у Східній Європі: дослідження, тенденції, інституції», підтримали члени товариства — колеги з країн Прибалтики, Польщі, Угорщини. Пізніше коло учасників дискусії розширилося.

Мета цьогорічної конференції — близьким у геополітичному та соціокультурному аспектах країнам обмінятися досвідом як у сфері наукових досліджень, так і у практичній діяльності, спрямованій на підтримку книжкової культури і культури читання, налагодити професійні контакти і започаткувати довготривалу співпрацю — визначила її програму. У ній було заявлено 7 пленарних презентацій від кожної з країн-учасниць конференції: Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Болгарії, Росії та України (через поважні причини не відбулася лише болгарська презентація). Доповідачам пропонувалося обговорити титульну тему у книго- та пресо-видавничому, літературознавчому, бібліотечнознавчому та інших суміжних аспектах. Такий формат забезпечив міждисциплінарний характер дискусії, а також, і це є вельми важливо, дав можливість порівняти досвід країн-учасниць у царині дитячої літератури і дитячої книги, визначити спільні й відмінні тенденції у їхньому розвитку. Програмою було передбачено й два «круглі столи»: «Дитяча книга і читання: психолого-педагогічні аспекти» і «Дитяча книга і читання: бібліотечні аспекти», під час яких заявлена проблематика розглядалася в українському контексті. Для дискусії на тему авторства в дитячій літературі було обрано не зовсім звичайну форму — неформальну зустріч в бібліотеці «Ніч з письменниками», що зібрала літераторів, перекладачів, видавців, бібліотекарів, дослідників, які цікавляться цією специфічною пробле-

мою, і тих, хто працює з дітьми в літературних студіях. Особливою подією в рамках конференції стали бібліобенефіс і мультимедійна презентація «Книжкова країна» з нагоди 70-річчя Львівської обласної бібліотеки для дітей.

Відкрила конференцію доповіддю «Аліса в країні див: чи Apple iPad сприятиме революції в дитячому читанні?» професор, проректор з наукової роботи Львівського національного університету імені Івана Франка Марія Зубрицька, піднімаючи дуже актуальне в контексті обговорюваних проблем питання: як складаються взаємини між новітніми комп'ютерними технологіями і традиційною книгою. Ця ж думка була провідною і в доповідях Маргарити Славової «Союзники чи суперники» — доцента Пловдивського університету, члена IRSL та Світлани Стойчевої «Коли «мишка» з'їдає книжку: про сучасного читача і дитячу літературу в Болгарії» — доцента Софійського університету. Остання, як уже згадувалося вище, не була виголошена, однак буде опублікована у збірнику матеріалів конференції. На проблемах дитячого книговидавництва у новій гео- та соціально-політичній системі координат (для країн Прибалтики та України уже в статусі незалежних держав), а також за нових ринкових умов організації видавничої справи зосередилися у своїх доповідях Рома Кішуняйте «Видання книг для дітей і підлітків в Литві останніх 20 років: нові видавці, автори, тенденції розвитку» — завідувач інформаційного відділу центру дитячої літератури Національної бібліотеки Литви ім. Мартінаса Мажвідаса, Марія Порядіна «Ринок дитячої книги в Росії: путівник фактами і помилками» — старший науковий співробітник науково-дослідного відділу державної бібліографії і книгознавства Російської книжкової палати, Емілія Огар «Репертуар видань дитячої літератури в Україні на зламі XX–XXI ст.» — професор кафедри видавничої справи та редагування Української академії друкарства, член IRSL, Ірина Ярова «Сучасна дитяча книга на ринку України: пропозиція, шляхи збуту, аналіз суспільних потреб» — комерційний директор видавництва «Грані-Т».

Особливостям літературного процесу в своїх країнах, тенденціям, що окреслилися в розвитку національної дитячої та підліткової літератури впродовж останнього двадцятиліття, присвятили доповіді доцент Латвійського національного університету, голова Латвійської національної секції IBBY Ілзе Стікане «Дерево нової латвійської дитячої літератури», професор Вроцлавського університету Ришард Ваксмунд «Польська дитяча література на початку XXI ст.: тенденції розвитку», доцент Інституту педагогічних наук Таллінського національного університету, член IRSL Маре Муурсепп та доцент Інституту слов'янських мов і культур Таллінського національного університету Анна Губергріц «Нові тенденції і старі традиції в естонській дитячій літературі на початку 21-го століття», доцент Вільнюського національного університету, голова Литовської національної секції IBBY, член IRSL Кястутіс Урба «Дитяча література і промоція читання періоду незалежності Литви», російський літературний критик дитячої літератури, член журі російського конкурсу Національної дитячої премії «Заветная мечта» Ксенія Молдавська «Сучасна

російська література для дітей та юнацтва: проблеми і шляхи їх розв'язання».

Питання освітнього і перекладацького канону в дитячій літературі і дитячого книговидавництва порушили, відповідно, доцент Вроцлавського університету, член *IRSC* Дорота Міхулка у виступах «Канон в польській дитячій літературі з освітньої перспективи» та доцент Ягеллонського університету та Університету «*La Sapienza*» у Римі Моніка Возняк «Чи існує міжнародний канон дитячої літератури? Переклади для дітей у Польщі та Італії».

Тема читання в контексті сучасної шкільної освіти, у тому числі й літературної, дістала продовження в роботі «круглого столу» «Дитяча книга і читання: психолого-педагогічні аспекти». Перед його учасниками виступили: старший науковий співробітник Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук Галина Бійчук («Особливості використання новітніх інформаційних технологій у підготовці сучасних фахівців з вивчення літератури у старшій школі»), завідувач лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Таміла Яценко («Літературні курси за вибором в умовах профільного навчання»), доцент кафедри теорії та методики викладання філологічних дисциплін у початкових класах лабораторії методичного забезпечення безперервної системної освіти школи-ВНЗ Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, кандидат педагогічних наук Альона Ємець («Сучасна дитяча література і проблеми її сприйняття молодшими школярами»), доцент ЛО-ППО, кандидат педагогічних наук Дарія Біда («Формування культурно-освітнього середовища в умовах проекту «Читаючі діти — інтелектуальна Україна»), доцент ЛО-ППО, кандидат філологічних наук Наталя Тодчук («Природа і культура в сучасній українській школі: старий конфлікт в нових обставинах»), старший науковий співробітник лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук Світлана Паламар («Особливості вивчення українського та світового сонету на заняттях літературних спецкурсів») та доцент кафедри іноземних мов Інституту гуманітарних і соціальних наук НУ «Львівська Політехніка» Уляна Гнідець («Процес читання як найважливіший чинник здійснення комунікативної діяльності у художньому часопросторі літератури для дітей та юнацтва»).

Про важливу роль бібліотек у підтримці читання дітей, про вплив сучасної дитячої бібліотеки на формування авторського середовища і можливості використання у бібліотечній роботі методик казкотерапії доповідали професор, директор Інституту наукової інформації і бібліології Торунського університету Богуміла Паруель-Возніцька («Казкотерапія в публічних бібліотеках (від теорії до функціонального використання)»), головний бібліотекар центральної міської дитячої бібліотеки ім. А. Гайдара у м. Москва Тетяна Рудішина («Вплив дитячої бібліотеки на літературний процес»), заступник генерального директора Національної бібліотеки України для дітей з науково-методичної роботи Тамара Турбаніст («Книга і читання у вихованні духовності читачів-дітей») і директор Львівської обласної бібліотеки для дітей Валентина Косоногова («Львів-

ська обласна бібліотека для дітей: новітня історія (діяльність бібліотеки у новому столітті»)). Ця тема ширше висвітлювалася і під час «круглого столу» «Дитяча книга і читання: бібліотечні аспекти» у доповідях заступника директора ЛОДБ, члена президії УБА Лариси Лугової та професора НАКККіМ, члена президії УБА Віри Загуменної «На захисті інтересів читача: адвокаті — новий напрям діяльності українських бібліотек», *PR*-менеджера Української бібліотечної асоціації Оксани Бояринової «Українська бібліотечна асоціація: 15 років лідерства в професійному середовищі», директора Рівненської державної ОДБ Лариси Лісової «Популяризація книг місцевих авторів в умовах дитячої бібліотеки», провідного методиста Донецької ОДБ ім. С.М. Кірова Людмили Бодні «Діяльність бібліотек Донецчини на підтримку дитячого читання» і завідувачою відділом обслуговування читачів-учнів 5–9 класів Херсонської ОДБ, магістра філологічних наук Оксани Розміровської «Бібліотечна книга для сучасного підлітка».

Шляхи промоції дитячої книги і дитячого читання у сучасному суспільстві, підтримка її державними і недержавними інституціями розглядалися у пленарній доповіді «Філософські і практичні аспекти діяльності дитячого журі в Латвії» головного бібліотекаря Івети Круміни та головного бібліографа Сарміте Галси — фахівців центру дитячої літератури Національної бібліотеки Латвії, а також у секційній доповіді «Програми підтримки читання в Канаді» почесного консула Канади у Львові, доктора педагогіки Оксани Винницької-Юсипович. Прозвучали ці питання і у пленарних доповідях Ілзе Стікане (Латвія), Кястутіса Урби (Литва), Тамари Турбаніст (Україна), Ірини Ярової (Україна). Президент громадської організації «Форум видавців» Олександра Коваль презентувала комплексний перспективний проект «Програма підтримки читання: від регіону до країни», розроблений спільними зусиллями органів місцевого самоврядування, негромадських організацій, освітніх, бібліотечних, видавничих організацій міста Львова. Його мета полягає у цілеспрямованому формуванні в Львівському регіоні раціонально організованого соціокультурного простору читання, сприятливого для активізації читання і підвищення рівня читацької компетенції різних соціальних груп, у тому числі і дітей. Огляд польських досліджень в галузі дитячої літератури і книги в своїй доповіді «Дослідження дитячої літератури, книги, читачівства і бібліотекознавства у Польщі (2000–2009)» зробила професор Інституту наукової інформації і бібліології Вроцлавського університету Богуміла Станюв.

У ході дискусії учасники говорили про інформаційне забезпечення дослідницької сфери, підтримку просування ідей читання і позитивного іміджу книги, з сумом констатували, що в Україні, на відміну від Польщі, Литви, Латвії, Естонії, немає спеціалізованого літературознавчого наукового періодичного видання з питань дитячої літератури. Ці функції частково беруть на себе відповідні Інтернет-ресурси. З одним із таких проектів, що має назву «КЛЮЧ», присутніх ознайомила ініціатор його створення, старший науковий співробітник Інституту біографістики Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Наталя Марченко.

З матеріалами конференції можна буде ознайомитися у збірнику статей, який планується видати найближчим часом.

Оксана Розміровська,

завідуюча відділом обслуговування читачів-учнів 5–9 класів
Херсонської обласної бібліотеки для дітей

Літературно-краєзнавчий квест, або Як козаки до Херсона повернулися

1 червня, у Міжнародний день захисту дітей, у Херсоні в рамках програми першого обласного конкурсу бібліотечних волонтерських бригад «Читай. Думай. Твори», організованого Херсонською обласною бібліотекою для дітей за підтримки управління культури і туризму облдержадміністрації, відбувся літературно-краєзнавчий квест. «Що означає це дивакувате слово?» — запитасте ви. Це дуже популярна форма гри-випробування, у даному випадку — начитаності, ерудованості, витривалості та вміння грати у команді. Авторка цього допису була розпорядником гри. Отож ця інформація, так би мовити, «із перших рук».

До участі у квесті ми запросили учнів 5–8 класів — краєзнавчих читачів районних дитячих бібліотек Херсонщини. Розділившись на 2 команди — «Сучасні потьомкінці» та «Херсонська плеяда», вони побували на 5 «зупинках» у історичній частині Херсона: «Очаківські ворота» (старт-фініш), «Колодязь», «Пам'ятник І. Кулику», «Порохові склади», «Катериненський собор». На кожній «зупинці» на квестівців чекали агенти — авторитетні фахівці з історико-літературними розповідями та спеціальними завданнями, які дітям потрібно було виконати. Науковий співробітник Херсонського художнього музею Сергій Немцев розповів їм про історію заснування Херсона, відомі історичні постаті, зокрема Катерину Велику та Григорія Потьомкіна. Священник Катериненського собору отець Валентин розкрив найцікавіші факти про цю видатну пам'ятку історії та архітектури. Науковий співробітник Херсонського обласного краєзнавчого музею Андрій Лопушинський, перевтілюючись разом зі своїм товаришем у справжніх козаків, висвітлював козацькі сторінки в історії Херсонщини та пограв з дітьми у козацьку гру «Рибалка». Головний спеціаліст відділу використання інформації та документів Державного архіву Херсонської області Ірина Лопушинська розповіла про підпільний рух на Херсонщині у роки Великої Вітчизняної війни. Завідуюча навчально-методичним відділом при управлінні культури і туризму облдержадміністрації Надія Звягінцева влаштувала міні-презентацію книги «Гойдалки над степом», у якій зібрано кращі твори херсонських письменників, що пишуть для дітей.

Агента гри можна було знайти за паролем, який команда дізнавалася після виконання усіх завдань на кожній «зупинці». Також слід було виконати окремі завдання від коор-

динаторів-бібліотекарів, які супроводжували команди: розгадати кросворд «Славетні імена Херсонщини», заплутані ребуси, відповісти на інтелектуальні запитання, здогадатися, яким літературним героям належать речі, зібрані у скрині ... Окрім командного заліку, кожен гравець мав змогу заробити індивідуальні бали. За правильну відповідь квестівці отримували бонусні картки «вартістю» у 5 або 10 балів (в залежності від складності завдання) із зображенням наступної зупинки, яку відшукували потім на великій мапі квесту. Дозволялося користуватися і допомогою перехожих, але тоді учасник втрачав 2 бали. Якщо команда не мала відповіді, у неї був шанс «купити» підказку, виконавши творче завдання.

До фінішу потрібно було дістатися за 1,5 години. А тут на всіх чекало ще одне завдання: надуть повітряні кульки, прикріпити до них літери і скласти привітання: «З Днем захисту дітей!». Переможцям в особистому заліку Тетяні Запорожець із міста Гола Пристань дістався головний приз — добірка новеньких книг сучасних українських авторів. Море чудових вражень, нової інформації та захоплюючих емоцій повезли квестівці у всі куточки Херсонщини. Свято вдалося!

А от колеги-бібліотекарі можуть використати методику цієї інтелектуальної гри у власній роботі. Тож пропонуємо вашій увазі правила квесту та сценарій його проведення.

Правила квесту

Квест — це гра-випробування твоєї ерудованості, начитаності та умінь змагатися у команді!

1. Усі учасники квесту будуть поділені на ____ команд(и). Для того, щоб допомогти орієнтуватися у місті та знаходити найкоротший шлях до наступної зупинки, кожному команду супроводжуватиме координатор (бібліотекар).

2. Учасники квесту повинні дотримуватись правил гри, правил дорожнього руху, правил поведінки у громадських місцях. У випадку їх порушення координатор може зняти команду з гри.

3. На початку гри команди отримують мапи квестової зони з позначенням «зупинок», де на учасників чекають агенти (авторитетні фахівці з різних галузей знань) з завданнями.

4. Для того, щоб команда стала переможцем, усім її членам потрібно першими пройти усі ____ «зупинок», виконати завдання агентів і координатора якомога швидше та дістатися фінішу.

5. Завдання від агента чи координатора квесту команда отримає лише тоді, коли усі її члени будуть присутні на пункті! Тому не відставай і допомагай іншим!

6. Окрім командного заліку, який фіксуватиме координатор, кожен гравець має можливість заробити індивідуальні бали. За кожну правильну відповідь він отримає бонусну картку в 10 або 5 балів у залежності від складності та «ціни» запитання. Дозволяється користуватися допомогою перехожих, але тоді втрачається 2 бали.

7. Якщо команда не має відповіді або відповідає неправильно, є можливість «купити» підказку, виконавши творче завдання: придумати та намалювати крейдою на асфальті логотип квесту; розказати улюблений вірш чи уривок (кожен

учасник!), придумати фантастичну оповідь і т.п. (по 1 реченню від кожного учасника).

8. У кожної команди є _____ годин(и), аби виграти! Якщо за цей час вони не дістануться фінішу, то координатор припиняє гру та відводить команду до кінцевого пункту.

Бажаємо успіху і хай перемога буде за вами!

Сценарій

Учасники квесту реєструються, отримують бейджі з номером та іменем, діляться на 2 команди порівно. Разом з координаторами вирушають на старт, де отримують пакет із необхідними для виконання завдань речами, мапу квестової зони із відміченими пунктами-зупинками. Примітка: обидві команди проходять ті ж самі пункти, але йдуть до них різними маршрутами, зустрічаючись лише на старті та на фініші.

Старт. Організатор зачитує правила квесту, пояснює організаційні моменти, урочисто оголошує старт квесту.

I зупинка — «Очаківські ворота». Учасників зустрічає агент-краснавець, розповідає історію заснування міста Херсон (5 хв.), ставить команді 1 запитання, «ціна» якого — 10 балів. Координатор задає гравцям одне запитання 2-х рівнів складності (індивідуальний залік). За кожну правильну відповідь учасники отримують бонусні картки із зображенням Катерининського собору — підказки, куди йти далі.

Запитання I-го рівня (легкі, 5 балів): «За чийм указом було збудовано Херсон?» (Катерина II); «Хто вважається засновником Херсона?» (Григорій Потьомкін); «Який музей досліджує і зберігає історію Херсона?» (Херсонський обласний краєзнавчий музей); «Херсону виповнився 231 рік, а скільки років Херсонському морському порту?» (231, бо Херсон будувався як морський порт); «Який знаменитий англійський лікар-філантроп рятував херсонців від епідемії чуми у кінці 18 ст.?» (Джон Говард).

Запитання 2-го рівня (складні, 10 балів): «Поруч ви бачите найбільший у Херсоні кіноконцертний зал «Ювілейний», збудований у 1970 р. На честь якої події його так назвали?» (100-річчя від дня народження В.І. Леніна); «Як називалася фортеця — військове укріплення, з якого починався Херсон?» (Олександр-Шанц); «Яку назву мав перший корабель, збудований у Херсоні і спущений на воду 26 травня 1779 р.?» («Слава Катерині»); «Спасителю рода человеческого Екатерина II посвящает». На якій споруді красується цей напис?» (Катерининський собор).

Літературне запитання: «Назвіть твори, у яких мова йде про життя і діяльність Григорія Потьомкіна». (В. Пікуль «Фаворит», Г. Данилевський «Потьомкін на Дунай», М. Гоголь «Ніч перед Різдом», О. Елісєєва «Лев кохає Катерину», «Потьомкін», К. Валишевський «Навколо трону», «Роман імператриці», О. Брикнер «Потьомкін», В. Лопатін «Най-світліший князь Потьомкін», Н. Болотіна «Князь Потьомкін», М. Шамагонов «Катерина Велика і Потьомкін в коханні і шлюбі, у боротьбі за Кубань і Крим», Йена «Потьомкін: фаворит і фельдмаршал»).

Завдання від координатора: «Згадай український алфавіт!» Кожна літера стоїть під визначеним порядковим номером: 22, 15, 21, 11, 18, 32; 10, 12; 22, 15, 1, 21, 2, 19, 17; 29, 24, 15, 1, 14; 2, 12, 16, 33; 15, 19, 16, 19, 6, 33, 10, 33. Це допоможе розгадати підказку про наступний пункт нашої подорожі. (Відповідь: Скриню зі скарбом шукай біля колодязя).

Командний залік: координатор підраховує бали, заповнює таблицю командного та індивідуальних заліків, називає пароль: скриня.

II зупинка — «Колодязь». Гравців зустрічає агент-літературознавець, розповідає про письменників Херсонщини, загадує загадки, головоломки (відповіді оцінюються 5 балами).

Завдання від координатора: «Перед вами скриня з реквізитами. Яким літературним героям належать ці речі?» (за правильну відповідь — 5 балів). Координатор підраховує бали, видає картки із зображенням пам'ятника Іллі Кулику, називає пароль: патріот.

III зупинка — «Пам'ятник І. Кулику». Учасників зустрічає агент-історик, розповідає про підпільний рух на Херсонщині в роки Великої Вітчизняної війни, ставить одне запитання (10 балів). За правильну відповідь гравці отримують бонусні картки із зображенням порохового складу.

Літературне запитання: «Назвіть книжки, які розповідають про підпільний рух на Херсонщині» (3–4 книги). Пароль: Січ.

IV зупинка — «Порохові склади». Дітей зустрічає агент-козак, розповідає про січі на території Херсонщини, козацькі звичаї, відродження козацтва у наш час (5 хв.), ставить одне запитання (10 балів).

Спортивне рухливе завдання (5 балів). За його виконання гравці отримують бонусні картки.

Літературне завдання: «Назвіть книги про козаків». Координатор підраховує бали, видає картки із зображенням Катерининського собору, називає пароль: Катерина II.

V зупинка — «Катерининський собор». Гравці отримують від координатора завдання розгадати кросворд «Славетні імена Херсона» (10 балів за кожну правильну відповідь у індивідуальний залік гравця). За правильні відповіді квестівці отримують картки із зображенням Очаківських воріт. Учасники квесту заходять до собору, де їх зустрічає священник, розповідає про собор (5 хв.), ставить запитання команді (правильна відповідь — 10 балів).

Запитання від координатора: «У радянські часи собор виконував іншу функцію, тут розташовувався музей. Який?» (Музей атеїзму). Координатор підраховує бали і вручає гравцям сувій з текстом: «Гру завершено! Вітаємо! Ви успішно пройшли усі етапи квесту завдяки тому, що були справжньою командою. На знак дружби та єдності надуйте вісімнадцять повітряних кульок, прикріпіть до них літери, складіть із них речення «З Днем захисту дітей!» і крокуйте до стартового пункту «Очаківські ворота».

Учасники квесту, координатори та агенти зустрічаються біля Очаківських воріт, фотографуються разом. На згадку всім квестівцям залишаються також заслужені ними бонусні картки та окремі призи, отримані від агентів. Після загального підрахунку балів проголошується команда-переможець. Абсолютний переможець у особистому заліку отримує диплом та приз.

Оксана Лучинська,
завідуюча відділом роботи з користувачами–учнями 5–9 класів
Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка

Вклоняємось великим тим рокам

Нещодавно, у травні 2010 року, все прогресивне людство відзначило 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Понад 40 місяців палала на українській землі війна. Лилася кров, знищувалися матеріальні і культурні цінності, духовні надбання народу. На бій ішли всі — чоловіки і жінки, робітники і селяни, люди різних національностей і професій. На фронтах священної війни загинуло 5,3 млн. українців, а 2,3 млн. наших земляків було вивезено на примусові роботи до Німеччини. Події Другої світової війни не перестають вражати силою народного духу, величчю подвигу мільйонів, що піднялися на захист Батьківщини, своїх осель і родин. Для сьогоднішніх дітей і підлітків ця війна залишилася у спогадах ветеранів, у книгах, кінофільмах, картинах і піснях. Однак тема війни нескінченна, бо має вічне джерело — пам'ять. Ця пам'ять незгасна, вона — в наших серцях. А для того, щоб про невмирущий подвиг тих, хто в тяжку годину відстояв мир і свободу на рідній землі, не забувало юне покоління, обласною бібліотекою для дітей імені Т.Г. Шевченка проведено вахту пам'яті «Вклонімося великим тим рокам». Щоб зацікавити дітей далекими для них подіями, донести до кожного користувача бібліотеки велич і героїзм подвигу і трагедію рідного народу, працівники усіх відділів бібліотеки підійшли до проведення заходів нетрадиційно.

Розпочалася вахта пам'яті відкриттям книжково-ілюстративної виставки–панорами «Нам 41-й не забути, нам 45-й славити», на якій було представлено літературу про визначні битви, міста–герої, про відвагу і мужність рядових солдат і партизанів Великої Вітчизняної. Один з її розділів — «З тобою, роде мій орлиний, іду дорогами війни» — знайомив дітей з книгами про маленьких героїв великої війни, про піонерів–героїв, молодогвардійців, синів полків. Розділ «Пам'ять землі подільської» присвятили юним героям і підпільникам Хмельниччини: Валі Котику, Колі Трухану, Ані Сошенській та багатьом іншим маленьким захисникам Вітчизни. Були тут також художні книги про війну подільських письменників П. Карася, В. Кравчука, М. Мачківського, М. Федунця. З розділу «Ці книги допомагали перемагати» діти дізналися, які книжки читали в окопах перед боєм солдати Великої Вітчизняної, і були приємно вражені, що це були, зокрема: «Кобзар» Т. Шевченка, «Як гартувалася сталь» М. Островського, «Овод» Л. Войнич тощо. Окремий розділ експозиції, присвячений 90-річчю від дня народження тричі Героя Радянського Союзу Івана Кожедуба, розповідав про непросте життя цієї легендарної людини. Кожна назва розділу, зроблена у вигляді трикутника, нагадувала солдатські листи з фронту. Експозицію доповнювали плакати нашого відомого подільського художника Я.М. Павловича. На одному з них під назвою «Слава героям Хмельниччини» із закликом «Згадаємо усіх поіменно» він розмістив фото усіх Героїв Радянського Союзу Хмельницької області. А ще цікавою для дітей була та частина виставки, де експонувалися справжні речі тих часів: пілоти, фляги, гільзи і мундир учасника бойових дій майора І.П. Ярмоленка, батька одного з працівників нашої бібліотеки.

Несподіваним і цікавим став для юних читачів захід «Мій дідусь — герой», під час якого діти дізналися про подвиг командира стрілецької роти, молодшого лейтенанта Лапушкіна Й.О., що загинув смертю хоробрих на І-му Прибалтійському фронті при визволенні міста Клайпеди і був посмертно удостоєний звання Героя Радянського Союзу. Розповідала про свого дідуся його онучка — бібліотекар обласної бібліотеки

для дітей Наталя Лапушкіна. Вона також влаштувала виставку його листів з фронту, фотографій, телеграм, вирізок з газет воєнної пори, плакатів, які й досі з трепетом і любов'ю зберігаються у її сім'ї.

В рамках вахти пам'яті в бібліотеці відбулися зустрічі дітей різних вікових категорій з ветеранами Великої Вітчизняної війни, дітьми війни, партизанами та підпільниками. Так, учні 7-х класів гімназії № 1 на зустрічі «Все пам'ятає батьківська земля: і грім гармат, і Перемоги день» поспілкувалися з ветераном Великої Вітчизняної війни капітаном І-го рангу С.С. Алексеєнком. Учасник бойових дій поділився з підлітками спогадами про далекі роки воєнної юності, про героїзм солдат, офіцерів і звичайних людей, які боронили свою рідну землю. У розповіді ветеран звернув увагу на такі прості людські почуття, як товариськість, солдатська дружба, вірність, які допомагали громити ворога і перемагати. Діти висловили своє бачення з приводу виконання обов'язку перед Батьківщиною сьогодні, військового покликання, честі і гідності. Разом з ветераном діти заспівали знамениту «Катюшу».

Запам'яталася читачам бібліотеки виставка творчих робіт учасників обласного конкурсу малюнка «Намалюй травень, намалюй Перемогу». На ній демонструвалося понад 200 малюнків дітей, виконаних у жанрі живопису та графіки. Діти зобразили у своїх роботах парад Перемоги, героїчні подвиги солдат, повернення з війни героїв та їхню зустріч з рідними, своїх дідусів — учасників Великої Вітчизняної війни тощо. Учасники поетичного марафону «Безсмертні рядки» — учні 5-х класів декламували вірші про героїзм і стійкість, відвагу і подвиг солдат Великої Вітчизняної війни. Прозвучали вірші П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, Г. Тютюнника, К. Симонова, О. Бергольц. Читання поезій супроводжувалося піснями «Катюша», «День Победы», «Землянка», «Степом, степом» та ін. Доповнила поетичний марафон літературно-музична композиція «65-та весна Перемоги».

В день краєзнавця «А що історія? Історія — коріння...» діти ознайомилися з періодом окупації та визволення рідного краю від фашистів, героїзмом та мужністю наших земляків. Для читачів було проведено уроки мужності «Діти на шляхах війни» та «Юні герої Поділля», годину пам'яті «В серцях і пам'яті народу», презентацію книги «Поминальна книга. Діти війни — жертви війни». Понад дві тисячі юних хмельничан — читачів обласної бібліотеки для дітей імені Т.Г. Шевченка почули спогади і цікаві розповіді ветеранів та дітей війни, ознайомилися з книгами про героїзм і мужність рідного народу, прослухали пісні періоду Великої Вітчизняної, переглянули мультимедійні презентації пам'ятників героям–визволителям.

Надовго збережуть у пам'яті сьогоднішні підлітки розповіді про ті далекі, вогненні сторінки нашої історії, які необхідно знати і пам'ятати кожному. Кажуть, що то пам'ятає — завжди сильніший, бо озброєний досвідом минулого. Адаже пам'ять і знання дають змогу зберегти зв'язок поколінь, знайти своє коріння та гідне місце в житті. Години, проведені у бібліотеці, допоможуть дітям стати чистішими душею, сильнішими духом, красивішими у вчинках, сприятимуть збереженню історичної пам'яті нашого народу.

Минатимуть віки, приходитимуть нові покоління, але ніколи не зітреться в пам'яті народу безсмертний подвиг воїнів–визволителів, тих, хто відстояв для нас мир, тих, чий героїзм і мужність очистили землю від фашистської чуми.

Наталья Сальникова,
заместитель директора по менеджменту
центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара г. Севастополя

Рубежи славы

Центральная детская библиотека им. А.П. Гайдара стала участником уникального международного информационно-патриотического проекта — Интернет-эстафеты городов-героев «Рубежи славы», инициированного Волгоградской областной юношеской библиотекой (Россия). Проект представляет собой Интернет-мост, который связал между собой через Волгоград города-герои России, Украины и Беларуси. Его проведению предшествовала большая кропотливая работа: подготовка библиотеками-участницами проекта презентаций о городе, его исторических и памятных местах, связанных с Великой Отечественной войной, проведение многочисленных мероприятий по патриотическому воспитанию детей и подростков.

У каждого города-героя своя история награждения почётным званием, жители каждого из них по-своему хранят память о прошлом, отразившуюся в памятниках, литературных произведениях, произведениях искусства, в рассказах очевидцев. Проведение такого Интернет-моста дало возможность поговорить о нашей общей истории, о том, как быстро может быть предано забвению то важное, что способно поддерживать в людях, особенно в подрастающем поколении, живое чувство любви к Родине, о том, что мы можем сделать для воспитания патриотических чувств у детей и подростков.

Участники Интернет-моста благодаря новым информационным технологиям могли не только слышать друг друга, но и видеть. С приветственным словом к волгоградцам обра-

тилась заместитель начальника управления культуры и туризма СГГА Богатырёва Людмила Витальевна. Она рассказала о работе, которая ведётся в городе по сохранению памяти о прошлом, о мероприятиях по празднованию 65-летия Великой Победы.

В процессе проведения Интернет-моста его участники размышляли о том, что значат для нас слова город-герой Севастополь, Волгоград; какими были эти города и какими стали; что сейчас происходит с нами, живущими в этих городах, умеем ли мы хранить и передавать из поколения в поколение память о прошлом. Когда аудитории был задан вопрос: «Какие представления связаны у вас со словами «город-герой», ответили на него самые разные категории присутствующих: Сергей Шишков — ученик 8 класса, член читательского объединения «Школа лидеров» ЦДБ им. А.П. Гайдара, Татьяна Воронина — писатель, журналист, Нелли Викторовна Канивец — представитель категории «дети войны».

Участниками Интернет-моста были и сотрудники Музея героической обороны и освобождения Севастополя, руководители музея «Севастопольское подполье» Надежда Фёдоровна Задорожная, ведущий научный сотрудник филиала «Диорама «Штурм Сапун-горы 7 мая 1944 года» Ирина Юрьевна Агишева. Собравшимся в Волгограде, а это в ос-

новном учащиеся школ и студенты, было интересно послушать о волгоградцах, отстаивавших Севастополь, и о севастопольцах — участниках Сталинградской битвы, о Книге памяти, составителями которой являются сотрудники Музея. Интересен тот факт, что во время подготовки к Интернет-мосту, когда мы обратились к сотрудникам Музея героической обороны и освобождения Севастополя с предложением принять участие в проекте, они, в свою очередь, попросили узнать у наших коллег о судьбе Фёдора Фёдоровича Слипенченко, с которым на протяжении многих лет поддерживали связь, но в последние годы она оборвалась. Наши коллеги разыскали этого человека. К счастью, он жив и продолжает вести большую работу по патриотическому воспитанию молодёжи.

Никто не забыт и ничто не забыто. Это слова глубокого смысла, обращённые не только в прошлое, но и в будущее. И поисковики Севастополя делают всё возможное, чтобы память о тех годах не умерла, чтобы живые помнили о погибших. Именно об этом рассказал руководитель поискового отряда «Долг» Александр Николаевич Запорожко. Знаменательным было то, что именно в этот день состоялось захоронение останков 113 воинов Великой Отечественной войны, поднятых во время раскопок членами этого поискового отряда. Участники Интернет-моста в Волгограде и Севастополе почтили минутой молчания всех погибших в Великой Отечественной войне.

Один из инициаторов создания музейного комплекса «35 береговая батарея» капитан 1-го ранга, вице-президент фонда истории и культуры им. Г.А. Черкашина Валерий Иванович Володин рассказал о большой поисковой работе, которая ведётся в ходе создания Пантеона защитникам Севастополя на 35 батарее. Именно здесь в июне-июле 1942 г. приняли свой последний бой 80000 защитников города-героя. Именно здесь в те страшные дни находился штаб севастопольского оборонительного района. Именно здесь, в кают-компаниях батареи, состоялось последнее объединённое заседание, на котором было принято решение об окончании обороны Севастополя.

Но, конечно, самыми главными героями этого мероприятия стали ветераны Великой Отечественной войны: Айвазян Владимир Будагович — участник боев под Сталинградом, Дукачева Кира Леонидовна, ушедшая в 1941 году после выпускного вечера на фронт из родного Сталинграда, участники боевых действий Голованова Валентина Алексеевна, Алдохов Юрий Иванович, Нарышкин Виктор Львович. С волнением смотрели они презентацию волгоградцев о род-

ном городе, делились своими воспоминаниями о тех годах. Для волгоградцев было интересно узнать, что все присутствующие ветераны Великой Отечественной войны — герои фотовыставки «Достойные поклонения» в ЦДБ им. А.П. Гайдара, о которой рассказала Любовь Михайловна Талах — заведующая отделом культуры и туризма Нахимовской районной государственной администрации. Фотовыставка необычна. Она сопровождается звуковым рядом — записью живых голосов представленных на ней героев. Это часть одноимённого проекта, который включает в себя создание электронной книги памяти об участниках Великой Отечественной войны 1941 — 1945 г.г., живущих в Севастополе.

Чувства подрастающего поколения к тем страшным годам выражаются через творческие работы: рисунки, поделки, литературные произведения. Участники Интернет-моста в Волгограде читали свои стихи о войне, показывали рисунки, многие высказывали желание побывать в Севастополе и написать о нашем городе. А в нашей аудитории присутствовали участники акции «Георгиевская ленточка», победители конкурса «Посвящаю мой город тебе», которые по инициативе Информационного центра развития туризма побывали в Волгограде. Елена Вегеш поделилась своими впечатлениями о Волгограде и теми чувствами, какие вызвал у неё этот город.

Ольга Лепілкина,
директор обласної бібліотеки для дітей Житомирської обласної ради

Цей чарівний світ дитинства

Як річка починається з малого джерела,
З малої іскорки спалахує багаття,
Так і талант в душі дитини визріває
І виростає з дитячого завзяття.
Талант, як паросток, потрібно берегти,
Талант, як вогник свічки, потрібно захищати,
Бо він чутливий до краси і доброти,
Бо він покликаний, щоб юні душі окриляти.

Світлана Дубровська, бібліотекар

Дитинство — це найкраща пора в житті кожної людини, і найважливіша. Адже саме в цей період життя формується духовний світ людини, її майбутня особистість та проявляються перші паростки творчих здібностей і майбутнього потенціалу.

Талановиті діти — окраса своєї землі, свого краю. Тому одне із основних завдань дитячої бібліотеки — знайти їх, допомогти розкритися їхньому таланту та дати відчутти кожній дитині, що її творчість заслуговує на увагу та хвилює інших.

Як важливо підтримати дитячий талант, дати дитині впевненість у тому, що вона обов'язково досягне успіху в житті, розвиваючи свій талант, підняти творчу дитячу душу на крило і дати їй силу летіти! З цією метою в Житомирській обласній бібліотеці для дітей з 2003р. діє творче читачке об'єднання «Літературний передзвін», яким опікуються наші житомирські поетеси Марія Пономаренко, Марія Павленко та Людмила Павловська. Як наслідок його п'ятирічної діяльності, в 2008р. за підтримки управління культури і туризму обласної державної адміністрації було видано перший випуск літературно-мистецького альманаху «Перлини поліського краю», в якому зібрано поезії про рідний край юних талантів — читачів бібліотеки, членів цього об'єднання. А в 2010р. у місцевому видавництві «Волинь» побачив світ другий випуск літературних і художніх творів талановитих дітей — переможців літературних і мистецьких конкурсів «Мій улюблений літературний герой», «Найкращий читач України», «Мій рідний край — Полісся», «Казковий світ дитинства», проведених у бібліотеці в 2008–2009 роках. Це колективний збірник дитячих творів — прози, поезії, малюнків, що виграють веселковими барвами дитячої уяви. В них струменить любов до рідної Батьківщини, своєї родини, навколишньої природи. Діти розмірковують про справжню дружбу, справедливість, відтворюють свій особливий світ, сповнений казкових мрій, пригод і несподіванок, здійснюють фантастичні подорожі на інші планети, закликають своїх ровесників творити своїми руками і вчинками прекрасне і приносити радість не тільки собі, але й оточуючим.

Відмінність цього збірника від попереднього в тому, що юні художники за власним бажанням обирали літературні твори своїх ровесників для ілюстрування, використовуючи для своїх малюнків яскраві фарби.

І зовсім немає значення, яку професію оберуть і ким стануть автори дитячих збірок у майбутньому дорослому житті. Важливо те, щоб вони впродовж всього свого життя зберегли світлу дитинну душу та пронесли у своєму серці любов до Слова і Прекрасного.

Щаслива доля на бібліотечній ниві

Дві головні складові кожної бібліотеки — це книги та люди. Для того, щоб освоїти і донести до дитини книжкові багатства зовсім недостатньо їх просто мати, треба ще вміти розкрити їх істинну цінність. Бібліотекар — непроста професія. Вона об'єднує особливих людей: освічених, інтелігентних, порядних, духовних, самовідданих.

22 липня 2010 року виповнюється 75 років Раїсі Миколаївні Кірпі, Бібліотекареві з великої літери, бо віддала улюбленій професії 55 років, то ж цього року відзначає подвійний ювілей. Раїса Миколаївна прийшла працювати до Запорізької обласної бібліотеки для дітей «Юний читач» зовсім юною дівчиною у 1955 році, закінчила річні бібліотечні курси і п'ять років була бібліотекарем відділу обслуговування молодших школярів. Після закінчення Харківського бібліотечного інституту у 1961 році її перевели на посаду методиста. Згодом вона стала завідуючою науково-методичним відділом, потім — заступником директора, а з 1984 по 1998 рік — директором. Вийшовши на пенсію, Раїса Миколаївна залишилася працювати в бібліотеці на посаді провідного редактора. Її зацікавленість роботою і велика працездатність дають можливість спрямувати свою діяльність на максимальне задоволення потреб користувачів бібліотеки у книзі та інформації. А притаманні їй ініціативність, наполегливість, дисциплінованість, вимогливість до себе, відчуття нового, сучасного, відданість улюбленій справі дозволяють бути досвідченим професіоналом, шанованою серед бібліотечної спільноти області людиною.

Бажаємо Раїсі Миколаївні здоров'я на довгі роки, постійного відчуття підтримки колективу, життєвого заряду, великого людського щастя.

Колектив Запорізької обласної бібліотеки для дітей «Юний читач»

**Вітаємо з 70-річним ювілеєм
Волинську, Івано-Франківську і Львівську
обласні бібліотеки для дітей!!!**

**Зичимо процвітання, усіляких гараздів, успіхів у
багатогранній і плідній роботі з підростаючим
поколінням на благо розквіту незалежної України!**